Пролетарыі ўсіх краін, еднайцеся!

Камуністычная партыя (бальшавікоў) Беларусі

ЗВЯЗДА

ОРГАН ЦК і МІНСКАГА АБКОМА КП(б)Б

№ 222 (6499) | 26 верасня 1939 г., аўторак | ЦАНА 10 КАП.

„Народы Савецкага Саюза, усе грамадзяне і грамадзянкі нашай краіны, байцы Чырвонай Арміі і Ваенна-Марскога Флота згуртаваны, як ніколі, вакол Савецкага Ўрада, вакол нашай большэвіцкай партыі, вакол свайго вялікага правадыра, вакол мудрага таварыша Сталіна, для новых і яшчэ нябачаных поспехаў працы ў прамысловасці і ў калгасах, для новых слаўных перамог Чырвонай Арміі на баявых франтах." (В. МОЛАТАЎ)

Заходняя Беларусь. Насельніцтва праяўляе вялікі інтарэс да жыцця Савецкай краіны. **На здымках:** чырвонаармеец чытае газету жыхарам Вільна (злева); чырвонаармейцы раздаюць сялянам мінскую газету «Звязда» (у цэнтры): моладзь віленскага ваяводства ўступае ў рабочую гвардыю (справа).
Фото Б. Равіча і Я. Салавейчыка.

КВІТНЕЕ МАСТАЦТВА БЕЛАРУСКАГА НАРОДА

Вялікі рускі пісьменнік, страсны змагар за шчасце працоўных Максім Горкі гаварыў:

«Народ не толькі—сіла, якая стварае ўсе матэрыяльныя каштоўнасці, ён—адзіны і невычарпальная крыніца каштоўнасцей духоўных, першы па часу, красе і геніяльнасці творчасці філосаф і паэт, які стварыў усе вялікія паэмы, усе трагедыі зямлі і найвялікшую з іх—гісторыю сусветнай культуры».

Ленін і Сталін не раз гаварылі аб [illegible] народа, аб яго вялікіх творчых сілах. У Кастрычніку 1917 года яны павялі мільёны працоўных на штурм цвярдынь капіталізма, [illegible] усё светлае і яркае ў народзе.

Толькі партыя большэвікоў, падняла наш народ на прамяністыя вышыні культуры. Савецкая ўлада стварыла ўмовы і магчымасці для хуткага росквіту народных талентаў. Небывалымі ў гісторыі чалавецтва тэмпамі расце наша сацыялістычная культура. Усё гэта з'явілася вынікам перамог Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, вынікам тарджэства ленінска-сталінскай нацыянальнай палітыкі.

Наш вялікі народ за годы савецкай улады, за годы сталінскіх пяцігодак стварыў не толькі вялікія матэрыяльныя каштоўнасці. Разам з ростам заводаў-гігантаў, разам з індустрыялізацыяй усёй краіны, з ростам калгасаў і саўгасаў, расцвітае нацыянальная па форме, сацыялістычная па зместу культура народаў нашай краіны.

Беларускі народ у брацкай сям'і народаў Вялікага Савецкага Саюза заваяваў за гэтыя годы велізарныя перамогі. Да Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі ў Беларусі не было ні аднаго прафесіянальнага тэатральнага калектыва, а цяпер у БССР працуюць 15 тэатраў. [illegible] больш 800 чалавек. Тэатр наведвае больш 1.500 гледачоў.

Усе тэатры БССР маюць [illegible] пастаноўкі [illegible].

У дарэвалюцыйнай Беларусі царызм душыў усякія праяўленні беларускага нацыянальнага мастацтва. [illegible] Зараз Саюз савецкіх пісьменнікаў Беларусі [illegible] і сваімі пісьменніцкімі кадрамі. Толькі ў БССР налічваецца 85 выдатных мастакоў, скульптараў, мастакоў, [illegible]. Усе яны поўны творчага натхнення, ствараюць новыя мастацкія каштоўнасці. [illegible] у Нью-Ёрку, на Усесаюзнай сельскагаспадарчай выстаўцы ў Маскве, — усюды работы беларускіх мастакоў карыстаюцца вялікім поспехам.

Паспяхова працуе беларускае, нацыянальнае па форме, сацыялістычнае па зместу кінамастацтва. Кінастудыя «Савецкая Беларусь» выпускае штогод 4—5 новых кінакарцін. Такія фільмы, як «Шчоры», «Пакуль жывы», «Шчукінскі пачатак», «Дачка радзімы» і інш. карыстаюцца шырокай папулярнасцю не толькі сярод працоўных СССР, але і за граніцай. У нас ёсць 44 буйных кінатэатры, каля 1.200 нямых і гукавых кінапрасовак.

Асабліва вялікі ўздым [illegible] ў галіне музыкальнага мастацтва. За годы савецкай улады ў нас вырасла Дзяржаўная філармонія з чатырма творчымі калектывамі, вышэйшая навучальная ўстанова — кансерваторыя, 4 музыкальных вучылішчы і 10 музыкальных школ. Гэта дало магчымасць выхаваць свае нацыянальныя кадры кампазітараў, дырыжораў, спевакоў. У вялікім тэатры оперы і балета БССР з вялікім поспехам ідзе першая беларуская опера «Дрыгва», якую напісаў малады кампазітар, дэпутат Вярхоўнага Савета БССР А. В. Багатыроў.

Шырока разгарнулася ў рэспубліцы мастацкая самадзейнасць. Зараз у БССР налічваецца каля 5 тысяч самадзейных гурткоў, у якіх займаюцца звыш 70 тысяч рабочых і калгаснікаў. Для кіраўніцтва і дапамогі ўсім гэтым арміям народных талентаў створаны [illegible] Дом народнай творчасці. [illegible]

Самым яркім і цудоўным дасягненнем на фронце мастацтва з'явіліся [illegible] беларускага народа, [illegible].

З небывалым уздымам і творчым натхненнем [illegible] работнікі мастацтва [illegible] беларусам і ўкраінцам. [illegible] беларускага мастацтва.

Вялікі і пачэсны задачы работнікаў мастацтва ў сувязі з вызваленнем працоўных Заходняй Беларусі і Заходняй Украіны. [illegible] творчых сіл, [illegible].

Такія мерапрыемствы маюць асаблівае значэнне зараз, калі беларускі народ рыхтуецца да прадстаўлення ў 1940 годзе дэкады беларускага мастацтва ў Маскве. Гэта будзе сапраўдны агляд перамог ленінска-сталінскай нацыянальнай палітыкі, тарджэствам савецкага і шчаслівага беларускага народа.

Таварышы артысты і кампазітары, пісьменнікі і мастакі, музыканты і кінаработнікі! Множце творчыя поспехі беларускага мастацтва, усямерна аказвайце дапамогу нашым вызваленым братамбеларусам!

Міністр замежных спраў Эстоніі п. К. СЕЛЬТЭР прыбыў у Маскву

24 верасня ў Маскву прыбыў міністр замежных спраў Эстоніі п. К. Сельтэр у суправаджэнні [illegible].

Перон Ленінградскага вакзала быў упрыгожаны савецкімі і эстонскімі сцягамі. На вакзале п. Сельтэра сустракалі: намеснік Народнага Камісара Замежных Спраў тав. С. А. Лазоўскі, [illegible] (ТАСС).

АПЕРАТЫЎНАЯ ЗВОДКА ГЕНЕРАЛЬНАГА ШТАБА РСЧА

24 верасня 1939 года

На працягу 24 верасня часці Чырвонай Арміі, прадаўжаючы высоўванне да дэмаркацыйнай лініі, заняўшы гор. **Сейны, Аўгустоў і Грубешоў**, выйшлі на лінію **Аўгустоў, Кнышын, Бранск, Расно** (40 клм. на паўночны захад ад Брэст-Літоўска), **Пішчац** (20 клм. на паўднёвы захад ад Брэст-Літоўска), **Любомль, Грубешоў, Унуў, Януў** (20 клм. на паўночны захад ад Львова). На паўднёвы захад ад гор. Львова заняты **Камарно, Драгобыч і Барыслаў.**

Прадаўжаючы аперацыі па ачышчэнню тэрыторыі Заходняй Беларусі і Заходняй Украіны ад астаткаў польскай арміі, часці Чырвонай Арміі пры ліквідацыі групы польскіх войск на паўднёвы ўсход ад крэпасці **Брэст-Літоўск** раззброілі і ўзялі ў палон звыш 10.000 салдат і афіцэраў і ў раёне на поўдзень і на паўднёвы ўсход ад **Грубешоў** узялі ў палон пяхотны полк і часці механізаванай брыгады.

АПЕРАТЫЎНАЯ ЗВОДКА ГЕНЕРАЛЬНАГА ШТАБА РСЧА

25 верасня 1939 года

На працягу 25 верасня часці Чырвонай Арміі, прадаўжаючы высоўванне да дэмаркацыйнай лініі, занялі гор. **Сувалкі** і **Гоніондз** і выйшлі на лінію **Сувалкі, Гоніондз, Сураж, Янаў** (30 клм. на паўночны захад ад Брэст-Літоўска), **Опалін, Дубенка** (абодва пункты на р. Буг 24—30 клм. на паўночны ўсход і паўднёвы ўсход ад Холма), **Камароў, Лаўрыкаў** ([illegible] клм. на паўднёвы ўсход ад Рава—Руска), **Падгайчыкі** (25 клм. на паўночны ўсход ад Самбора), **Унятычэ** (10 клм. на паўночны захад ад Драгобыча), **Рыбнік** (40 клм. на захад ад Стрыя). **Казіова** (50 клм. на паўднёвы захад ад Стрыя).

У Заходняй Беларусі і Заходняй Украіне прадаўжаюцца аперацыі па ачышчэнню ад астаткаў польскіх войск.

ПЫТАННЕ АБ ЗЯМЛІ

(Гутарка са старшынёй часовага ўпраўлення тав. Колатавым)

СЛОНІМ, 24 верасня. **(Па тэлефону).** Дзень у нас сёння прайшоў, як і ўсе дні, у напружанай рабоце. Мясцовае ўпраўленне стала шырока вядомым і папулярным сярод гарадскога і сельскага насельніцтва. Сюды цэлы дзень у адзіночку, групамі збіраецца народ, каб вырашыць набалеўшыя пытанні і атрымаць на іх адказы.

— Сёння, напрыклад, — гаворыць тав. Колатаў, — мы думалі склікаць пасяджэнне ўпраўлення з запрашэннем старшынь і сакратароў валасных сялянскіх камітэтаў, на якім вырашыць наступныя пытанні: аб захоўванні маёмасці былых памешчыцкіх маёнткаў; як ідзе падзел памешчыцкіх зямель і зямель асаднікаў, аб уборцы бульбы, але прышлося пасяджэннеператварыць у сход, бо з'явілася 100 старшынь і сакратароў сялянскіх камітэтаў і каля 700 сялян. Гэты сход з'явіўся магутнай дэманстрацыяй любві і ўдзячнасці савецкаму ўраду і доблеснай Чырвонай Арміі.

Усе намечаныя пытанні былі вырашаны станоўча. Члены камітэтаў, сяляне, якія прымалі ўдзел у гэтым своеасаблівым пасяджэнні ўпраўлення, абавязаліся пільна ахоўваць маёмасць былых памешчыцкіх маёнткаў, хутка і добра ўбраць бульбу.

З вялікім задавальненнем было вырашана пытанне аб падзеле памешчыцкіх і асадніцкіх зямель. Прамовы па гэтаму пытанню старшынь камітэтаў і асобных сялян неаднаразова перарываліся гарачымі апладысментамі і крыкамі «ура» ў чэсць савецкага ўрада, таварыша Сталіна і непераможнай Чырвонай Арміі.

Тут-жа, на сходзе, у мясцовае ўпраўленне была падана заява ад групы сялян у колькасці 43 чалавек. У гэтай заяве сяляне пішуць:

«Мы дзякуючы нашай роднай Чырвонай Арміі сталі свабоднымі ад панскага іга і зараз маем магчымасць наладжваць сваё жыццё, як мы хочам. Ад падзелу памешчыцкай і асадніцкай зямлі мы атрымалі столькі, колькі не маглі думаць нашы гаротныя дзяды і прадзеды, а таму просім вас дазволіць нам апрацоўваць яе калектыўна і просім дазволіць даць нашаму калектыву па апрацоўцы зямлі імя камандуючага Беларускага фронта тав. Кавалёва, бо ён першы са сваёй арміяй вызваліў нас ад паноў.

Просім нашу заяву надрукаваць у газеце і перадаць па радыё.

Няхай жывуць нашы родныя бацькі таварышы Сталін, Молатаў, Варашылаў!

Няхай жывуць народы, якія свабодна жывуць у адзінаццаці рэспубліках Савецкага Саюза!»

Падобныя заявы паступаюць на імя сялянскіх камітэтаў вельмі многа. Ужо на былой памешчыцкай зямлі ў вёсцы Жыровічы сяляне праводзяць сяўбу азімых.

***

СЛОНІМ, 25 верасня. **(Па тэлефону).** У гарадскім клубе адбыўся сход інтэлігенцыі, на якім прысутнічала 750 чалавек— настаўнікі, урачы, служачыя. Гэты сход прайшоў з велізарным уздымам. Выступаўшыя на сходзе ўрачы Вайш і Каварскі, служачы Віленчык гаварылі аб вялікай радасці інтэлігенцыі з прычыны вызвалення ад польскіх паноў і аб сваёй гатоўнасці самаадданна працаваць на карысць працоўных. Ад усёй душы і сэрца віталі яны савецкі ўрад, вялікага Сталіна за вызваленне, за клопаты аб братах Заходняй Беларусі і Заходняй Украіны.

АКТЫЎНАСЦЬ ВЫЗВАЛЕНАГА НАРОДА

КРАСНАЕ, 25 верасня. Прыход Чырвонай Арміі разбудзіў творчую актыўнасць насельніцтва. Усе — ад малога да вялікага—з вялікай цікавасцю прымаюць удзел у наладжванні нармальнага жыцця горада.

У горадзе створана часовае ўпраўленне, арганізаван атрад рабочай гвардыі. Адно за другім пачынаюць працаваць мясцовыя прамысловыя прадпрыемствы—картонная фабрыка, заводы па вырабу кафлі, тры млыны, 2 цагельныя заводы, 3 лесапілкі. Часовае ўпраўленне арганізавала новае прадпрыемства—хлебапякарню. На ўсіх прадпрыемствах выбраны рабочыя камітэты.

— Усё ідзе нармальна...,—расказвае старшыня часовага ўпраўлення тав. Кухта,—працоўныя дапамагаюць нам у рабоце, наладжваюць бесперабойную работу прадпрыемстваў, магазінаў. дапамагаюць ачышчаць ваколіцы ад афіцэрскіх груп і рэштак польскай ваеншчыны.

Упраўленне картоннай фабрыкі, пакінутай гаспадаром, узяў на сябе рабочы камітэт, на чале якога стаіць стары рабочы Курэц. Камітэт займаецца рэалізацыяй багатага запаса прадукцыі. Гаспадар фабрыкі нажываў па 20 тысяч злотых у месяц, выплачваючы рабочым па 45—50 грошаў у дзень. На грошы, якія зарабляліся рабочымі на працягу месяца, нельга было купіць адной пары абутку. Зараз рабочы камітэт узяўся за справу палепшання матэрыяльнага становішча рабочых.

Святочна выглядаюць вуліцы горада. На іх многалюдна. Групы жыхароў гутараць аб падзеях апошніх дзён. Яны з радасцю слухаюць расказы аб шчаслівым жыцці народаў Савецкага Саюза, аб гераічнай Чырвонай Арміі, вызваліўшай іх з-пад гнёту паноў, просяць хутчэй прыслаць у горад савецкую літаратуру, газеты, партрэты Леніна, Сталіна, Молатава, Варашылава. Чатыры дні назад у горадзе дэманстрыравалася кінокарціна «Балотныя салдаты». Але і сёння аб ёй не спыняюцца гутаркі.

БУДУЮЦЬ ЖЫЦЦЁ ПА-НОВАМУ

(Гутарка са старшынёй часовага ўпраўлення тав. Сенкевічам)

ВІЛЕЙКА, 24 верасня. **(Па тэлефону).** Дзень ва ўпраўленні пачаўся з гутаркі са старшынямі сялянскіх камітэтаў. Пытанні, якія хвалявалі старшынь камітэтаў, пераважна былі аб падзеле памешчыцкай зямлі. На ўсе пытанні мясцовае часовае ўпраўленне дала вычарпальныя адказы, і яны, задаволеныя, раз'ехаліся на месцы.

Днём члены ўпраўлення раз'ехаліся па вёсках для правядзення сходаў сялян. На гэтых сходах сяляне з вялікім задавальненнем выслухоўвалі расказы аб радасным жыцці ў Савецкай Беларусі і прасілі членаў мясцовага ўпраўлення пры першайжа магчымасці перадаць гарачае прывітанне калгаснікам Савецкай Беларусі. І яшчэ прасілі перадаць, што яны зараз сваё жыццё будуць будаваць па-новаму, як і сяляне Савецкага Саюза.

Ва ўпраўленне паступіла ад групы сялян заява аб тым, што з боку некаторых заможнікаў праводзіцца парубка каштоўнага лесу. Сход сялянскай беднаты многіх вёсак рашыў ахоўваць лес ад злосных парубшчыкаў. Там-жа было рашана выдзеліць дзялянкі лесу для рубкі яго на хаты.

У самім горадзе пачалося нармальнае жыццё. Поўным ходам ідзе гандаль. Рабочая гвардыя вядзе ўзмоцненую барацьбу з спекулянтамі.

З 25 верасня пачынаюць працаваць нармальна ўсе школы.

Вілейка—горад невялікі. У ім ёсць 4 лесапільных заводы, картонная фабрыка, вінакураны завод. На гэтых заводах і фабрыках прыступілі да работы фабрычна-заводскія камітэты. Гэтыя камітэты прымаюць усе меры да таго, каб заводы і фабрыка працавалі нармальна.

Адной з выдатнасцей Вілейскага павета з'яўляецца пітомнік з 1.500 цёмнабурых ліс, які належаў буйнейшаму памешчыку. Мясцовае ўпраўленне ўзяла гэты пітомнік пад свой нагляд і даручыла сялянам ваколічных вёсак ахоўваць яго. Сялянскія камітэты са свайго боку выдзяляюць вартавых.

ЖЫЦЦЁ ІДЗЕ НАРМАЛЬНА

ЛІДА, 25 верасня. У горадзе Ліда, які налічвае 5 тысяч рабочых, стала наладжвацца нармальнае жыццё. Пачалі працаваць цвікавы завод і рад іншых прадпрыемстваў. Нармальна абслугоўваюць патрэбы насельніцтва: вадаправод, лазні, хлебапякарні, магазіны.

24 верасня адбыўся сход настаўнікаў, пачынаюць працаваць школы. Прыступіў да сваёй адказнай і пачэснай работы па ўпраўленню фабрыкай гумавых вырабаў рабочы камітэт пад старшынствам рабочага Гурвіча.

Многагранным жыццём горада кіруе часовае ўпраўленне. Яно за кароткі тэрмін заваявала вялікі аўтарытэт сярод насельніцтва. Штодзённа сюды прыходзяць сотні рабочых, сялян, прадстаўнікоў інтэлігенцыі. Адны з іх просяць дапамагчы хутчэй пусціць пакінутыя або закрытыя гаспадарамі прадпрыемствы, другія прыходзяць сюды за парадамі, як лепш арганізаваць работу сялянскага камітэта, трэція паведамляюць, дзе хаваюцца бандыты і інш.

Ля стала старшыні часовага ўпраўлення тав. Калініна група сялян. Адбываецца ажыўленая гутарка.

— Як нам быць з памешчыцкай зямлёй? — пытаюць сяляне.

— Самі ведаеце, — адказвае тав. Калінін.

— Мы, таварыш старшыня, маёнтак ахоўваем, а зямлю дзяліць думаем... Ці правільна так будзе?

— Правільна... Правільна!..

— І рыбу ў панскай сажалцы можна лавіць? — боязна задае пытанне Міхаіл Нічыпараў з вёскі Далёкія

— Можна.

Твары сялян усміхаюцца. Адзін за другім прадстаўнікі сялянскіх камітэтаў дзякуюць Чырвоную Армію, вызваліўшую іх з-пад гнёту польскіх паноў. Яны ўходзяць упэўненыя ў тым, што іх заветныя мары збываюцца, што пан не будзе больш здзекавацца над імі, што зямля будзе належыць зараз ім. У дзвярах адзін з сялян спыняецца. Ён дастае з кішэні газету з партрэтам таварыша Сталіна, цалуе яго, моцна прыціскаючы да грудзей.

— Няхай жыве доўгія годы наш бацька Сталін, — з хваляваннем гаворыць ён. У гэтых словах велізарная любоў працоўных Заходняй Беларусі да таго, хто стаў для ўсіх народаў сімвалам свабоды і шчаслівага жыцця, хто стварыў магутную Чырвоную Армію, якая вызваліла адзінакроўных братоў-беларусоў ад іга прыгнятальнікаў.

Канцэрты Беларускага ансамбля песні і пляскі ў Заходняй Беларусі

З вялікім поспехам праходзяць выступленні Беларускага дзяржаўнага ансамбля песні і пляскі ў Заходняй Беларусі. 23 верасня першы канцэрт адбыўся ў Валкавыску. Яшчэ задоўга да пачатку выступлення памяшканне кінотэатра было перапоўнена да адказу. Жадаючых папасці на канцэрт было ў дзесяць раз больш, чым мог змясціць тэатр. Сюды прышлі рабочыя, саматужнікі і інтэлігенцыя горада, сабралася многа сялян з ваколічных вёсак.

Бурнай авацыяй сустрэлі прысутныя артыстаў. Пачаўся канцэрт. Вось палілася мелодыя беларускай народнай песні «Ой рэчанька, рэчанька». Яна адразу захапіла слухачоў. Беларускую песню змяняе руская — «Вдоль деревни». Затым ансамбль выканаў «Яўрэйскую калыбельную». Затаіўшы дыханне, прысутныя слухаюць песні аб Сталіне, аб легендарным палкаводцу Кліме Варашылаве. Заслужаная артыстка БССР тав. Ржэцкая прачытала вершы беларускага паэта П. Броўкі.

У заключэнне канцэрта быў выкапан любімы беларускі народны танец «Лявоніха». І калі артысты закончылі сваё выступленне, увесь зал устае і бурна апладыруе ў чэсць брацкай дружбы народаў Савецкага Саюза, у чэсць вялікага правадыра народаў таварыша Сталіна.

Доўга не пакідалі прысутныя глядзельнага зала. Паміж імі і артыстамі завязалася таварыская гутарка. Артыстам паціскаюць рукі, дзякуюць за выступленне.

24 верасня ансамбль даў канцэрт байцам і камандзірам Н-скай часці Беларускага фронта.

***

ВАЛКАВЫСК, 25 верасня. Учора ў горад прыбыла брыгада артыстаў Тэатра оперы і балета БССР, Беларускага дзяржаўнага драматычнага тэатра і выкладчыкаў Беларускай кансерваторыі. У саставе брыгады — народная артыстка рэспублікі Александроўская, заслужаныя артысты рэспублікі Дзянісаў, Балоцін, Аляксеева, Бяссмертны і інш. Разам з артыстамі прыбыла група мастакоў—заслужаны дзеяч мастацтваў Азгур, мастакі Пашкевіч, Манасзон і інш.

Брыгада з вялікім поспехам выступіла перад байцамі Н-скай часці Беларускага фронта. Выкананы народныя беларускія песні, песні савецкіх кампазітараў, урыўкі з оперы «Дрыгва» і «Міхась Падгорны», песні аб Сталіне.

Сёння вечарам артысты выступяць перад працоўнымі горада, а затым выедуць у раёны для абслугоўвання часцей РСЧА, а таксама наведаюць рад гарадоў і вёсак. Мастакі ў гарадах і вёсках пачалі зарысоўкі і збор матэрыялаў, прысвечаных вызваленню працоўных Заходняй Беларусі з-пад гнёту польскіх паноў.

ПАДРАБЯЗНАСЦІ БАЁЎ ЗА ГРОДНА

Ужо змяркалася, калі наша часць на аўтамашынах прыбыла на левы бераг Нёмана, у двух кіламетрах ад горада Гродна. Камандзір тав. Пятроў загадаў авалодаць горадам.

Перад боем быў праглялы марш і перасадка на аўтамашынах. Тэмпы перасоўвання наперад былі настолькі вялікія, што тылавыя адсталі ад нас. Байцы былі стомлены. Тым не менш узлым сярод іх быў незвычайны, усе бясстрымна рваліся ў бой. А бой прадстаяў сур'ёзны.

У горадзе сканцэнтравалася каля 3 тысяч польскіх афіцэраў і жандараў. Сілай зброі гэта зграя прымушала біцца таксама і салдат, прышоўшых сюды з заходняга і ўсходняга франтоў. Афіцэрскія атрады засялі ў крэпасці, у касцёле, у казармах і ў маёнтку князя Любамірскага. Праціўнік меў дастатковую колькасць кулямётаў. Лік станкавых кулямётаў у асобных дамах дасягаў 13.

Ухіліўшыся ад адкрытага бою, афіцэрскія банды выбралі подлы метад барацьбы з-за вугла. Былі выпадкі, калі ворагі пераапраналіся ў салдацкае і грамадзянскае адзенне. Многія з іх пад сваім мундзірам насілі на ўсякі выпадак абодва гэтыя віды адзення.

Да нашага прыходу ўсе масты, вядучыя ў горад, былі разабраны, а два з іх знаходзіліся пад абстрэлам з кулямётаў. Масты мы рамантавалі пад агнём, і неўзабаве два батальёны па масту і на платах фарсіравалі Нёман.

Асноўнае супраціўленне нам было аказана з боку могілак і памешчыцкага маёнтка. Да ночы наша часць прасунулася да касцёла, а перадавыя падраздзяленні дайшлі да казарм, дзе сустрэлі моцнае супраціўленне. Асобныя ачагі нам доўга не ўдавалася ўзяць. Так у раёне касцёла вораг быў знішчан толькі сумеснай атакай пяхоты і танкаў.

Вечарам 20 верасня і ў першай палавіне наступнага дня артылерысты нашай часці і гаўбічная батарэя абстралялі касцёл, казарму, вадакачку і афіцэрскі гаражок. Нашы снарады нанеслі палякам велізарную шкоду. Між іншым, быў на 80 проц. знішчан абоз, падрыхтаваны для эвакуацыі горада. Асабліва метка білі артылерысты па касцёлу і крэпасці.

У вулічным баі праціўнік выбраў сваёй мішэнню перш за ўсё камандзіраў і вёў па іх жорсткі агонь. Некалькіх выдатных камандзіраў мы не далічыліся ў гэтым баі. Як правіла, выбыўшых са строю камандзіраў замяшчалі перадавікі, камуністы. Тут-жа ў баі адзначаныя камандзіры і радавыя байцы назначаліся камандзірамі ўзводаў і рот, палітрукамі, і яны з часцю выконвалі гэтыя абавязкі. Энтузіязм быў велізарны. Таварышы, якія знаходзіліся пры штабе і ў рэзерве, прыходзілі і патрабавалі паслаць іх у бой насустрач ворагу. У той час, калі нашы першы і другі батальёны прасоўваліся да цэнтра горада, праціўнік арганізаваў у лесе, на правым беразе Нёмана, ударную афіцэрскую групу і кінуў яе супроць нашага правага фланга. Аднак правы фланг і тыл добра ахоўваліся кулямётнымі ротамі, і праціўнік адышоў з вялікімі стратамі.

Гродненскі бой дазваляе меркаваць аб меткасці агню нашых стралкоў: большасць пападанняў была ў галаву. Выдатна працавала ў складаных умовах сувязь. Па вуліцах горада, праз раку і поле праводзілі правады палявога тэлефона. Дзе-б ні знаходзілася падраздзяленне, — сувязісты былі тут як тут, і сувязь паўсямесна дзейнічала безадказна.

Велізарную карысць у вулічным баі прынеслі ручныя гранаты, пры дапамозе якіх было зломлена супраціўленне ў дамах.

У баі з усёй паўнатой праявіліся высокія якасці камандзіраў РСЧА. Бясстрашша, нязломную энергію і ўменне кіраваць боем паказаў старшы лейтэнант тав. Якавенка, цяжка ранены пры атацы могілак. Камандзір роты, комуніст тав. Шайхутдзінаў таксама праявіў вялікую храбрасць. Ён першым вызваўся пайсці ў разведку, першым пайшоў у бой і першым уступіў у горад. Лейтэнант тав. Зганяйка, атрымаўшы цяжкае раненне, да апошняга моманту вёў ураганны агонь па афіцэрскай ударнай групе. Выдатна праявілі сябе лейтэнант Герасіменка, старшы лейтэнант Іванюў, малодшы лейтэнант Галавашчук і іншыя.

Спатрэбіўся-б доўгі спісак, каб пералічыць усіх камандзіраў, палітрукоў і байцоў—герояў Гродненскага боя.

Маёр **К. ВВЕДЗЕНСКІ.**

Беларускі фронт.

БАЯВЫЯ ЭПІЗОДЫ

I.

Стаяла глыбокая цішыня. Падраздзяленне пераходзіла ручэй.

Каля дваццаці год было забаронена пераступаць гэтую ціхую, празрыстую ваду: ручэй дзяліў два светы — па ім ляжала дзяржаўная граніца.

У поўнач 17 верасня з абрыву ўпаў збіты чырвонаармейскім ботам камянчык. Гук яго падзення малады палітрук таварыш Какорын запомніў на ўсё жыццё. Цёплая хваля гордага, радаснага хвалявання заліла чалавечае сэрца. Чалавек адчуў магутнае дыханне гісторыі. Хутка там, на захадзе, дзе стогнуць родныя гарады і сёлы, адкрыецца светлая старонка новага жыцця.

Толькі што, у дзве гадзіны ночы, малады палітрук у першы раз пераступіў парог пагранічнай заставы. Начальнік заставы прагледзеў дакументы прыбыўшага. Затрымаўся на дыпломе аб сканчэнні Ваенна-палітычнага вучылішча.

—Усе экзамены здалі на «выдатна», —спытаў начальнік.

— Так, усе «выдатна».

— Добра... Сёння, таварыш Какорын, вы будзеце трымаць вялікі экзамен, экзамен перад соцыялістычнай радзімай, перад усім працоўным чалавецтвам. На чале падраздзялення вы зараз пяройдзеце дзяржаўную граніцу і знішчыце польскую пагранічную ахову...

У змроку пачалі вырысоўвацца абрысы частаколаў, якімі была абнесена стражніца. Пагранічнікі заўважылі: не паспелі яны наблізіцца да частаколу, як з вокан дома адкрылі стральбу.

Тав. Какорын, загадаўшы байцам весці беглы агонь, папоўз на двор. Там нікога не было. Раптам прыадчыніліся дзверы, выпусціўшы афіцэра. Ён, туляючыся да сцяны, пайшоў да частакола, зняў гранату, размахнуўся і... куля палітрука раструшчыла афіцэрскі віскі. З рук ворага выпала граната. Яна магла кожную секунду ўзарвацца і параніць байцоў, якія ляжалі за частаколам.

Тав. Какорын падскочыў да забітага, схапіў гранату і паслаў яе ў акно стражніцы. Стражніца замоўкла.

Пагранічнікі ўварваліся ў памяшканне. Там ляжалі два забітых капралы. Больш нікога не было. Гэта крыху здзівіла пагранічнікаў. Але пасля ўсё стала зразумелым. З калідора стражніцы на чардак цягнулася лесвіца. Забіўшыся ў цёмныя вуглы на чардаку пахаваліся воіны Рэчы Паспалітай. Калі іх выцягнулі на свет, адзін з салдат зняў канфедэратку, з мясам вырваў «белы арол» і, растаптаўшы ботам нікчэмную птушку, сказаў:

— Мы-б і не адстрэльваліся, ды вось афіцэр загадаў.

На граніцы ракаталі маторы. Гэта ішлі рэгулярныя войскі Чырвонай Арміі.

II

...Памятаю, гэта было на шляху на Вільна. Нашы чырвоныя войскі трыумфальным фарсіраваным маршам хутка рухаліся ўперад. Але, вядома, перадаць словамі тое, як нас сустракала насельніцтва, немагчыма. У кожнай вёсцы, у кожнай нават маленькай сялібе, лікаванню працоўных не было канца.

За тое, з якой нянавісцю і злосцю ўцякалі ад нас незадачлівыя ваякі—польскія паны і найміты. Выходзіць у адкрыты бой яны не адважваюцца, а бандамі нападаюць з-за вугла.

Вось і хачу я расказаць аб адным выпадку. Ішоў я ў галаўным атрадзе. Падыходзім да горада Вішнёўка. Бачым, насустрач нам рухаецца банда. Усе добра ўзброены, на веласіпедах. Наш атрад ва многа разоў колькасна быў меншым. На першы погляд бой здаўся няроўным. Але як націснулі нашы хлопцы, так ад панскай храбрасці і следу не асталося. Папрабавалі яны было ўцякаць, ды нічога не выйшла. Узялі чырвонаармейцы ўсю банду жывём, а іх веласіпеды і харчовыя прыпасы раздалі сялянам навакольных вёсак.

Н. І. КАПУСЦЬЯН,
курсант кавалерыйскай школы.

III

Мы пераплылі раку, але, падымаючыся на бераг, сутыкнуліся з нарадам праціўніка ў чатыры разы мацней нас.

Малодшы палітрук тав. Варанкоў падаў кліч: «За радзіму!.. За таварыша Сталіна! За наших братоў!»... і завязаўся бой. Спачатку мой кулямёт адмовіўся дзейнічаць. Тады я ўзяў у рукі гранаты і кінуўся на ворага.

Тры маіх гранаты сразілі нямала ворагаў, але іх было больш чым нас, і тав. Варанкоў загадаў адыйсці. У гэты момант асколкам варожай гранаты мяне раніла ў нагу. Байцы—таварышы Шэўлякоў і Бачкоў падбеглі да мяне, дапамаглі хутка перавязаць рану і я, пераадольваючы боль, разам з таварышамі пабег узгоркам за кветак. Высокія, густыя кветкі ўкрылі нас.

Ворагі не заўважылі дзе мы скрыліся, але здраднікі, гаспадары дома, хутка прывялі чатырох польскіх афіцэраў.

— Ну, таварышы, трымайцеся з часцю — ціха гавару Шэўлякову і Бачкову.

— Будзем біцца да апошняга ўздыху, — адказвае Шэўлякоў.

— Па-хасанаўску, — прашаптаў Бачкоў.

Шэўлякоў і Бачкоў—камсамольцы; я—кандыдат у члены партыі. Мы бліжэй падпусцілі ворага. Мы ведалі, што нам палякі... уцякаць няма куды, нашы часці яшчэ па той бок Нёмана. Афіцэры, узброеныя да зубоў, ідуць на нас. Я прыцэліўшыся, даю каманду, і тры гранаты разрываюцца ля ног афіцэраў. Двое асталіся на месцы. Двое прабавалі ўцякаць, але мы кулямі з вінтовак асталявілі іх.

Г. ГУЗНАКОЎ,
чырвонаармеец

Эдзі АГНЯЦВЕТ

Вітанне сёстрам і братам

На шорым, спрытным скакуне
Памчуся ўдаль па мяжы.
Ляці,
Ляці ж на радасць мне,
Дарогаю прамой.

Няхай з Палесся пах травы
І гул дняпровых вод
Д[illegible] волю родным па крыві
Цябе паслаў народ.

Ні пры святле зялёных зор,
Ні ў чысты дзень, як май, —
Сустрэнь братоў маіх, сясцёр,
І руку ім падай!

Няхай ніколі зоры іх
Не знаюць горкіх дум.
Хай чуюць свой крылец жывых,
Лясоў свабодны шум.

Няхай засеяныя растуць,
Як кветкі на гасце,
Хай, мой друг, хутчэй у путь
На шорым скакуне!

Быць можа, куль свісцець не раз
Пачуеш над сабой.
Ты смелым будзь у грозны час, —
Бо верным будзе бой.

Хай над святлом высокіх зор
Узыйдзе новы край.
Сустрэнь братоў маіх, сясцёр,
І руку ім падай!

Андрэй УШАКОЎ

Песня заходніх беларусаў

Наш народ
Цярпеў прыгнёт,
Здзекі і пакуты.
Наш народ
Быў закаваны ў путы
У кайданы [illegible]
Гора лёс
Пакут і слёз
Больш не знаць нікалі.
Сталін нам —
Свабоду вам
Сваім братам
Даў другую долю.

Мы жывём у краіне вольнай,
Прычакалі светлых дзён!
Слава Арміі Чырвонай,
Бацьку Сталіну паклон!

Усё наўкруг
І лес і луг,
Пашы, землі, воды
У свабодзе нас
Усё для нас —
Наша назаўсёды.
Мы адной цяпер сям'ёй
З'ядналіся на волі.
Нас ніхто
І ні за што
Не разлучыць болей.

Мы жывём сям'ёю вольнай,
Прычакалі светлых дзён!
Слава Арміі Чырвонай,
Бацьку Сталіну паклон!

ГУТАРКА З ПАЛОННЫМІ

На чыгуначнай станцыі Мінск шумна і многалюдна: з Заходняй Беларусі прыбыў эшалон з палоннымі салдатамі польскай арміі. Большасць з іх—беларусы. [illegible]

Вось салдат Гузавяка Васіль. Гэта селянін з мястэчка Валожына, з-пад Стаўбцоў. Ён 1901 года нараджэння. [illegible]

[illegible]

— А як на гэта глядзелі паліцэйскія?

[illegible] за нас усё хавала. Так я пачуў, што ў Баранавічах ужо савецкія войскі. Усе хлопцы вельмі абрадаваліся [illegible]

Тут у гутарку ўвязваецца другі палонны—салдат Яновіч Уладзімір—селянін з вёскі [illegible], якая недалёка ад Стаўбцоў.

[illegible] яму ўдавалася дастаць работу. 1 злоты (рубель), а жанчыны — 70—80 грошай (капеек) у дзень. Для таго, каб пашыць сабе боты, трэба было даць 25 злотых. Кілограм чорнага хлеба каштаваў 30 грошай, сітнага — 35. Трэба было працаваць ад цямна да цямна, каб за гэты цяжкі дзень атрымаць усяго 2 кілограмы хлеба. А каб пашыць боты, трэба месяц добра працаваць і не расходаваць грошы ні на яду, ні на вопратку. Аб вучобе дзяцей мы і не памышлялі, бо за навучанне, напрыклад, у гімназіі ўсякім законам божым і інш. такім «навукам польскім» трэба было траціць па 25 злотых у месяц. Хто гэта мог асіліць?

— А ці ведалі вы што польскі ўрад збег?—чуецца голас з натоўпу.

— Не,—адказвае палонны. — Ад нас гэта строга хавалі нашы афіцэры.

— На якім фронце вы былі?

— На Прускім, зноў адказвае Гузавяка. І літаральна дадае: «паны тут, ля вашай граніцы, баяліся нас паставіць, бо мы ўжо даўно-б прышлі самі да вас, таварышы. Нашы панкі ўсіх нас, беларусаў і украінцаў, паслалі пад германскія гарматы і самалёты, каб такім шляхам знішчыць «ненадзейны» народ з «усходніх крэсаў» (акраін). Але ніколі не дачакаюць паны, каб мы за іх ваявалі! Ніколі! Мы, калі даведаліся, што граніцу перайшлі совецкія войскі, то адразу і пайшлі дадому».

— А дзе вы аб гэтым даведаліся?

— У мястэчку Малічы, якое знаходзіцца каля Брэст-Літоўска. У чатыры гадзіны мы абедалі, а пасля абеду я набег у вёску паслухаць радыё і даведацца, што робіцца на свеце, бо афіцэр'ё

Доўга адбываецца гутарка з палоннымі салдатамі—сялянамі і рабочымі, якіх польскія паны насільна апранулі ў салдацкі мундзір, каб у ім было зручней праліваць іх кроў за безлічныя памешчыцкія багацці, награбленыя ў гэтых-жа рабочых і сялян.

Салдаты цікавяцца ўсім. Для іх усё не толькі цікава, а нават дзіўна.

— Ці праўда, што тут бясплатнае абучэнне ў школах? І вельмі здзіўляюцца, калі ім гавораць, што ў нас студэнтам выдаецца стыпендыя дзяржавай.

Рабочы з Брэст-Літоўска паведамляе, што ў горадзе 120 тысяч насельніцтва, многа рабочых і добрая палавіна галадае, бо няма работы.

— А мой бацька, — перабівае брэст-літоўскага рабочага селянін у салдацкай шынелі з-пад Баранавіч,—працаваў на пошце да 1925 года, у 25-м годзе яго звольнілі, а цяпер яго прынялі на работу. Чырвонаармейцы нават дапамаглі ўстроіцца... У вачах расказчыка гарыць іскра радасці і шчасця. Я,—прадаўжае далей селянін з-пад Валожына,—калісьці ў Мінску быў: прывозіў з бацькам лён прадаваць.

— А што ў вас раней было на шапцы, дзе цяпер жмуточак чырвонай ленточкі, старанна прыколаты іголкай?

— Пятух, усе ўголас крычаць салдаты і дружна смяюцца, што прыдумалі трапную назву беламу арлу.

Ва ўсіх салдат на тварах радасць і бадзёрасць. Яны добра ведаюць, што не панаваць больш панам на землях Заходняй Беларусі і Заходняй Украіны. Яны будуць шчасліва будаваць сваё жыццё самі.

Н. ВАРАНЕЦКІ.

ГАРАДЫ ЗАХОДНЯЙ БЕЛАРУСІ

(Даведка)

ПІНСК

21 верасня доблесныя часці Чырвонай Арміі занялі Пінск.

Пінск — старажытны беларускі горад, аб ім упамінаецца яшчэ ў летапісу Нестара, якая адносіцца к 1097 году. Пінск размешчан на рацэ Піне, якая ўпадае ў прыток Дняпра Прыпяць. Мясцовасць гэта нізінная і моцна забалочаная. Тут праціраюцца вядомыя пінскія балоты.

Пінск меў выгоднае размяшчэнне і таму, не гледзячы на неаднаразовыя нашэствіі літоўцаў, татар, палякаў, шведаў, быстра рос як гандлёвы цэнтр. З 1795 года Пінск стаў рускім горадам. Размешчаны на чыгунцы і суднаходнай рацэ, ён адыгрываў важную ролю ў хлебным гандлі. Праз Пінск ішлі грузы (хлеб, лес, сала і т. д.) у гарады царства польскага, у Мемель, Данцыг і Кенігсберг.

У гады імперыялістычнай вайны Пінск, як і іншыя беларускія гарады, падвергся разбурэнню. У часе польскай акупацыі, калі Заходняя Беларусь была ператворана ў калонію польскіх паноў, Пінск страціў значэнне як гандлёвы і транспартны цэнтр.

Зараз горад, які налічвае звыш 36 тысяч жыхароў, уноў набывае тую ролю, якая дае яму выгоднае геаграфічнае становішча. З Пінска пачынаецца водны шлях уніз па Піне і Прыпяці ў Днепр да Кіева, праходзіць вялікая чыгуначная магістраль. Прамысловасць Пінска складаюць галоўным чынам лесапільныя, харчовыя і іншыя дробныя прадпрыемствы.

Працоўныя — сапраўдныя гаспадары вызваленага Пінска — адродзяць эканоміку горада, развіццё якой штучна стрымлівалі польскія акупанты.

НОВАГРУДАК

18 верасня ў 12 гадзін дня гераічныя часці Чырвонай Арміі занялі горад Навагрудак, размешчаны ў жывапіснай мясцовасці, на Навагрудскім узвышшы (поўнач Заходняй Беларусі). Новагрудак, вядомы ў рускіх летапісах пад назвай Новагарадка, заснаван у пачатку XI стагоддзя. У 1278 годзе Навагрудак быў разарон татарамі. К канцу першай палавіны XV стагоддзя ён становіцца адміністрацыйным цэнтрам ваяводства, да якога былі прыпісаны Валкавыск, Слонім і Слуцк. У часе паўночнай вайны горад моцна пацярпеў, а пасля пажару 1751 года зышоў на ступень простага мястэчка. У 1795 годзе Новагрудак становіцца рускім горадам.

У часе імперыялістычнай вайны Навагрудак падзяліў лёс многіх беларускіх гарадоў, мястэчак і вёсак — падвергся разбурэнню. У годы польскага панавання горад поўнасцю страціў сваё былое значэнне, стаў бедным і брудным.

Насельніцтва Навагрудка — 12 тысяч чалавек. 99 процантаў з іх беларусы. Праз Новагрудак праходзіць чыгуначная ветка Ліда—Баранавічы.

Нацыянальнае прыгнечанне, праследаванне беларускай культуры, якое праводзілася на працягу многіх год польскай шляхтай, пазбавілі жыхароў Навагрудка самых элементарных культурных устаноў. Тут не было ні тэатра, ні клуба, ні радыё.

У першыя ўжо дні вызвалены горад змяніў сваё аблічча. Усюды пануе ажыўленне. Адкрыт кінотэатр. Пачаліся заняткі ў школах. З вялікай цікавасцю слухаюць жыхары радыёперадачы з Масквы. Вышлі першыя нумары «Звязды» — мясцовай друкаванай газеты для рабочых і сялян былога навагрудскага ваяводства.

ГРОДНА

Горад Гродна, заняты часцямі Чырвонай Арміі 20 верасня, размешчан на поўначы Заходняй Беларусі.

Гродна ляжыць на берагах суднаходнай ракі Нёман, якая дзеліць горад на дзве няроўныя часткі. Асноўная частка горада, яго цэнтр, знаходзіцца на правым высокім беразе ракі.

На паўночны ўсход ад Гродна знаходзіцца Гродненская пушча. Густыя лясы, якія складаюцца пераважна з сасны і елі, тарфяныя балоты, азёры і рэкі стварылі там глухі, некрануты куток прыроды.

Назву сваю горад Гродна атрымаў ад рускіх слоў: гародна, гарадзінкі. Першыя весткі аб ім адносяцца да 1128 года. Ён упамінаецца, як горад, належаўшы рускаму князю Всеваладу Давідовічу, які меў там сваю рэзідэнцыю. Будучы выгодна размешчаным на беразе вялікай суднаходнай ракі і маючы добрыя прыродныя ўмовы для пабудовы моцнай крэпасці, Гродна з'яўляўся аб'ектам заваявання з боку многіх княстваў і дзяржаў. З 1795 года Гродна канчаткова робіцца рускім горадам, а праз шэсць год атрымаў правы губернскага горада.

Будучы рускім губернскім горадам Гродна да ўступлення ў сілу Версальскага дагавора ў 1919 годзе прыкметна вырас. К часу пачатку першай імперыялістычнай вайны колькасць жыхароў дасягнула 56 тысяч, з іх 75 проц. складалі яўрэі і беларусы, палякаў-жа было толькі 8 процантаў.

Пасля стварэння Польшчы Гродна страціў значэнне губернскага горада і ўвайшоў у якасці павятовага цэнтра ў Беластоцкае ваяводства. У 1921 годзе там засталося толькі 35 тысяч жыхароў. У наступныя гады колькасць насельніцтва павялічылася там, прыкладна, да 50 тысяч чалавек.

Гродна — гандлёвы горад; прадметамі яго гандлю з'яўляюцца сельскагаспадарчыя прадукты і лес, які сплаўляецца ўніз па Нёману праз Літву і Балтыйскае мора.

Прамысловасць у горадзе развіта слаба. Яна складаецца галоўным чынам з харчовых прадпрыемстваў. Першае месца займаюць табачныя фабрыкі, затым вінакурны завод, мылаварня. Іншая прамысловасць носіць саматужны характар. Тут многа рамеснікаў, працуючых у маленькіх майстэрнях або на-даму.

У часе польскага панавання Гродна адыгрываў ролю ваеннага горада. Тут стаялі вялікія злучэнні войск. Крэпасць, пабудаваная яшчэ ў канцы мінулага стагоддзя рускім урадам, была ператворана палякамі ў фарпост на выпадак вайны супроць СССР.

Гродна — буйны чыгуначны вузел. Тут перакрыжоўваюцца дарогі: Сувалкі—Масты і Вільна—Беласток—Варшава. Злучэнне буйнай станцыі з прыстанню і суднаходствам па Нёману, праз які перакінут чыгуначны мост, забяспечвае развіццё і рост горада.

БРЭСТ-ЛІТОЎСК

Брэст-Літоўск належыць да ліку старажытных славянскіх паселішч. Заснаванне горада гісторыкі прыпісваюць надбужынскім славянам.

Ужо ў 1015 годзе кіеўскі князь Святаполк знаходзіць прытулак у добра ўмацаваным горадзе Брэставе.

Многа раз Брэстаў быў разарон, падпадаў пад уплыў Літвы і, нарэшце, Польшчы, калі і быў назван Брэстам. З 1796 года ён становіцца рускім горадам.

Брэст-Літоўск — буйны транспартны вузел. Размешчаны пры ўпадзенні ракі Мухавец у Заходні Буг, ён знаходзіцца таксама ў вузле дарог на Варшаву, Вільна, Маскву і Кіеў. Тут-жа праходзіць Дняпроўска-Бугская водная сістэма.

Брэст-Літоўск заўсёды меў асобае значэнне як важны стратэгічны пункт. У часе войн ён звязваў поўнач і поўдзень, падзеленыя Палессем (пінскія балоты) з яго непраходнымі лясамі, рэкамі, балотамі. Горад быў апорным пунктам на заходняй граніцы і прадстаўляў сабой першакласную крэпасць, апаясаную фартамі.

Двойчы бываў тут вялікі рускі палкаводзец Суворaў. У 1794 годзе ён, перайшоўшы з рускімі войскамі ўброд Заходні Буг, разбіў польскі корпус. Адзін з ваенных стратэгаў XVIII стагоддзя так характарызаваў значэнне Брэста: «Хто ўладае ў ваенны час гэтай цвярдыняй, той мае вялікія выгады над прылягаючай краінай».

У часе сусветнай вайны Брэст-Літоўск быў амаль поўнасцю зруйнаван.

Размешчаны на скрыжаванні важных шляхоў, Брэст-Літоўск вёў значны гандаль, галоўным чынам прадуктамі жывёлагадоўлі.

У горадзе пераважае саматужная прамысловасць, лясная, харчовая, скураная. Фабрычна-заводская вытворчасць невялікая.

Польскія правіцелі не імкнуліся да развіцця эканомікі горада і раёна Брэст-Літоўска, багатага прадуктамі сельскай гаспадаркі. У годы панавання польскіх паноў скараціўся гандаль, замёрла культурнае жыццё горада.

22 верасня 1939 года—пачатак новага жыцця горада. У гэты дзень працоўныя Брэст-Літоўска з радасцю і лікаваннем сустракалі на вуліцах горада вызваліцеляў беларускага народа — доблесныя часці Рабоча-Сялянскай Чырвонай Арміі.

БЕЛАСТОК

Чырвоная Армія ўступіла ў Беласток—буйны прамысловы цэнтр Заходняй Беларусі.

Беласток заснаван у XIV стагоддзі. Ён размешчан на рацэ Белай, прытоку Нарава. З 1807 года Беласток становіцца рускім горадам.

У першай палавіне XIX стагоддзя горад стаў быстра развівацца і ператварыўся ў значны прамысловы цэнтр. Тут раслі кадры беларускага пролетарыята, стварaліся першыя рэвалюцыйныя арганізацыі. У вядомай беластоцкай стачцы 1895 года ўдзельнічала звыш 20 тысяч тэкстыльшчыкаў. Рэвалюцыйныя баі адбываліся ў Беластоку і ў 1905 годзе.

У даваенны час у Беластоку было каля 200 прадпрыемстваў, галоўным чынам тэкстыльных, два машынабудаўнічых заводы, скураныя і мылаваранымя заводы.

Гаспадаранне польскіх паноў прывяло да скарачэння вытворчасці. Прамысловасць Беластока за час польскага панавання прышла ва ўпадак. Тавары не знаходзілі збыту, фабрыкі закрываліся. Насельніцтва горада зменшылася. Зараз у Беластоку налічваецца каля 100 тысяч жыхароў.

У мінулым ажыўлены прамысловы і гандлёвы цэнтр, важны вузел на чыгунцы Ленінград—Варшава, Беласток мае вялікія магчымасці для свайго росту.

Заходняя Беларусь. Чырвонаармейцы ахвотна расказваюць жыхарам мястэчка Брова аб жыцці ў Совецкай краіне. На здымках: жыхары В. Савіч, А. Яблонскі і А. Леванові; жыхары горада Вільна дапамагаюць чырвонаармейцам складваць ваеннае снаражэнне, захвачанае ў палякаў (у цэнтры); моладзь горада Вільна зарывае процітанкавыя ямы, якія былі вырыты польскай арміяй.

Фото Б. Равіча і Я. Салавейчыка.

Чэснай, самаадданай працай умацуем магутнасць радзімы!

* * *

САМААДДАНАЯ РАБОТА ЧЫГУНАЧНІКАЎ

Канкрэтнымі справамі адказваюць паравознікі Віцебскага аддзялення Заходняй чыгункі на заклік главы совецкага ўрада тав. Молатава — працаваць чэсна і самаадданна на сваім пасту.

18 верасня машыніст тав. Міхайлаў даставіў поезд са станцыі Смаленск у Віцебск, нагнаўшы ў шляху 67 мінут. Тэхнічную скорасць ён перавыканаў на 28 кілометраў. Машыніст тав. Скрыпчанка правёў важкі састаў з Віцебска ў Оршу, перавыканаўшы тэхнічную скорасць на 19 кілометраў. Выдатных паказальнікаў дабіліся таксама машыністы тт. Ярмушкевіч, Колбека і іншыя.

З кожным днём павышае сваю выпрацоўку знатны токар вагонарамонтнага пункта тав. Швацінін. 19 верасня ён дабіўся рэкорднай выпрацоўкі, выканаўшы сваю норму на 916 проц. Па 5 норм далі кавааль т. Казлоў, слесар т. Крукоўскі, токар т. Селязнёў і іншыя.

На станцыі Віцебск-таварная сярод чыгуначнікаў праводзіцца вялікая паліт-масавая работа. Штодзённа перад пачаткам дзяжурства ў кожнай змене праводзяцца гутаркі, чыткі газет. Рабочыя заключаюць паміж сабой соцыялістычныя дагаворы і бяруць канкрэтныя абавязацельствы.

Саставіцель тав. Вадзеў і сцэпшчык т. Юшкевіч сфарміравалі поезд за 20 мінут, замест 40 мінут па заданню. Дзяжурныя тт. Дзем'янаў, Савіцкі і Дабравольскі забяспечваюць быстрае прасоўванне манеўровых паравозаў і стопроцэнтнае адпраўленне паяздоў па расписанню.

З вялікім уздымам прайшлі мітынгі на ўсіх лінейных станцыях аддзялення. Чыгуначнікі абавязаліся аказваць штодзённую дапамогу нашай роднай Рабоча-Сялянскай Чырвонай Арміі, яшчэ шырэй разгарнуць стаханаўска-крываносаўскі рух і забяспечыць бесперабойную і чоткую работу чыгуначнага транспарта.

О. МІЛАЕВА.

Працуюць па-стаханаўску

Вялікі патрыятычны ўздым адчуваецца сярод рабочых і інтэлігенцыі мінскага завода «Ударнік». З радасцю і хваляваннем тут штодня чытаюць аператыўныя зводкі Генеральнага штаба РСЧА, якія расказваюць аб вялікіх гістарычных перамогах Чырвонай Арміі ў барацьбе за вызваленне адзінакроўных братоў-беларусаў і братоў-украінцаў.

З велізарным энтузіязмам працуюць маладыя патрыёты радзімы.

Малады рабочы Павел Паўлоўскі прышоў на завод 16-гадовым юнаком, а зараз з'яўляецца лепшым стаханаўцам штампоўчнага цэха. Навучыў яго кваліфікацыі вядомы на заводзе стаханавец тав. Пухляк, які зараз знаходзіцца ў радах Чырвонай Арміі і шле на завод гарачыя пісьмы. Тав. Паўлоўскі працуе на штампоўчным прэсе, магутнасцю ў 200 тон і штодня выконвае план на 195 проц. Ён абавязаўся да ўходу ў рады Чырвонай Арміі падрыхтаваць сабе змену.

Метад індывідуальнага навучання шырока ўжываецца на заводзе «Ударнік». Такім шляхам набылі сабе кваліфікацыю многія рабочыя завода. Рабочага тав. Пахоўдзіна навучыў сваім стаханаўскім метадам работы тав. Гурвіч, які зараз працуе майстрам. Такіх прыкладаў на заводзе нямала.

Па-стаханаўску працуе ўвесь калектыў завода «Ударнік». 9-месячная праграма ў суме 1.816 тыс. руб. выканана яшчэ 16 верасня. Зараз калектыў з поспехам змагаецца за выпуск звыш плана ў гэтым месяцы прадукцыі на 125.000 рублёў і за выкананне гадавой праграмы за 5 снежня — дня Сталінскай Канстытуцыі.

Завод дабіўся зніжэння сабекошту на 9,1 проц. Прадукцыйнасць працы павялічылася на 9,3 проц. Эканомія за 9 месяцаў дасягнула 200.000 рублёў.

Асвайваецца выпуск новых відаў прадукцыі. Ужо асвоена вытворчасць бязмена ў грузападымнасцю ў 20 кілограмаў, якіх будзе выпушчана ў гэтым годзе 2.500 штук. У снежні завод пачне выпускаць новы асартымент вісячых замкоў меншых размераў.

БЛЮМКІНА.

ТВОРЧЫ ЎЗДЫМ СЯРОД РАБОТНІКАЎ МАСТАЦТВАЎ

Дні вялікага творчага ўздыму перажываюць зараз работнікі мастацтваў БССР. На заклік главы совецкага ўрада таварыша Молатава яны адказваюць узмоцненай творчай работай.

У Вялікім дзяржаўным тэатры оперы і балета ў гэтыя дні ідзе напружаная работа над пастаноўкай першага беларускага балета «Салавей» (музыка маладога беларускага кампазітара М. Крошнера), у якім адлюстроўваецца барацьба беларускага народа з польскімі панамі. У пастаноўцы гэтага балета ўдзельнічаюць маладыя работнікі, выхаваныя ў Беларусі за годы совецкай улады. Пачата падрыхтоўчая работа па стварэнню другога балета. Тэатр узмоцнена працуе над трэцяй беларускай операй «Кветкі шчасця» — музыка старэйшага беларускага кампазітара дэпутата Вярхоўнага Совета БССР А. Е. Туранкова.

Калектыў тэатра імкнецца хутчэй паказаць гэтыя спектаклі беларускаму гледачу, у тым ліку нашым вызваленым братам.

Старэйшы драматычны калектыў нашай рэспублікі — Першы дзяржаўны тэатр — на мітынгу, прысвечаным аказанню дапамогі братам-украінцам і братам-беларусам, абавязаўся датэрмінова падрыхтаваць і паказаць гледачу новую сваю работу — камедыю «Хто смяецца апошнім»—Кандрата Крапівы.

Новыя пастаноўкі ўзмоцненымі тэмпамі рыхтуюць Яўрэйскі дзяржаўны драматычны тэатр БССР. Тэатр юнага гледача БССР. Тэатр музыкальнай камедыі БССР, які зараз знаходзіцца на гастролях у горадзе Фрунзе (Кіргізская рэспубліка).

Віцебскі дзяржаўны драматычны тэатр у бліжэйшыя дні пакажа сваю новую пастаноўку «Над ракой Бярозай»—паэта-ордэнаносца Пятрo Глебка. П'еса ўваскрашае гераічныя годы барацьбы беларускага народа з белапольскімі акупантамі. У галоўных ролях у спектаклі выступаюць: народны артыст рэспублікі Ільінскі, заслужаныя артысты Малчанаў, Звездачотаў і іншыя.

Рускі дзяржаўны тэатр БССР зараз энергічна рыхтуецца да адкрыцця новага сезона. Ён пакажа, побач з п'есамі совецкіх драматургаў, класічныя рускія творы «Егор Булычев» — Горкага, «Таланты и поклонники» — Остроўскага, п'есы Шэкспіра і Шылера.

Новыя пастаноўкі рыхтуюць таксама Палескі абласны тэатр і ўсе шэсць калгасна-соўгасных тэатраў БССР.

ПЕРАВЫКАНАЛІ ГАДАВЫ ПЛАН

Уключыўшыся ў соцыялістычнае спаборніцтва імені Трэцяй Сталінскай Пяцігодкі, Мінскі абласны трэст Маслапрома выканаў на 23 верасня 1939 г. гадавы план вытворчасці масла на 101 проц., сыру—на 100 проц.

Гадавыя планы вытворчасці малочных прадуктаў выканалі грэскі, заслаўскі, чэрвеньскі, старадарожскі, старобінскі, уздзенскі, чырвонаслабодскі раймасла-промы і Пагоскі механізаваны завод.

Дана масла вышэйшых сартоў 137 проц., сыру — 112 проц. к плану.

Калектыў сістэмы Мінаблмаслапрома ўзяў на сябе абавязацельства даць дадаткова да канца года 100 тон масла і 50 тон сыру.

Нам. упраўляючага Мінаблмасла-промтрэста ШАРЗЙКА.

ПАДРЫХТОЎКА ДЗЯЎЧАТ-ТРАКТАРЫСТАК

Знатныя трактарысткі нашай радзімы слухачы Ціміразеўскай сельскагаспадарчай акадэміі вясною гэтага года звярнуліся з заклікам падрыхтаваць краіне без адрыву ад вытворчасці 100 тысяч дзяўчат-трактарыстак.

Гэты заклік маладых патрыётак соцыялістычнай радзімы сустрэў аднадушнае адабрэнне сярод дзяўчат-калгасніц Совецкай Беларусі.

Больш 5 тысяч дзяўчат выказалі гарачае жаданне аўладаць без адрыву ад вытворчасці складанай тэхнікай ваджэння трактароў. У машынна-трактарных станцыях, калгасах і соўгасах рэспублікі створаны сотні гурткоў па вывучэнню трактара. Значная частка дзяўчат праходзіць вучобу ў якасці прычэпшчыц. Усяго ў рэспубліцы авалодвае трактарам каля трох тысяч дзяўчат.

У адным толькі Хойніцкім раёне абучаецца трактарнай справе 119 калгасніц, у Расонскім раёне — 90.

Вялікую цікавасць да аўладання трактарам праяўляюць маладыя калгасніцы Любаньскага раёна. У калгасе імені БАВА вывучаюць трактар 17 калгасніц. У калгасе «Пролетарый» — 10. Без адрыву ад вытворчасці ў раёне вывучаюць трактар 104 дзяўчыны. Многія з іх ужо добра навучыліся вадзіць машыны.

Нядаўна ў калгасе «Чырвоная Зара» Чырвонапольскага раёна паспяхова закончылі вучобу і атрымалі званне трактарыстак калгасніцы: Анна Леменш, Надзя Чыгір, Антаніна Якубовіч і Марыя Лемеш.

Маладыя патрыёткі — совецкія дзяўчаты, аваладваючы трактарам, заўсёды гатовы змяніць на пасту сваіх мужоў і братоў, калі іх пакліча партыя і ўрад абараняць дарагую соцыялістычную радзіму.

250 ТЫСЯЧ РУБЛЕЎ ДАХОДАЎ АД ГАРОДНІНЫ

ОРША. З года ў год калгас «Чырвоны бераг» Пішчалаўскага сельсовета атрымлівае вялікія даходы ад рэалізацыі гародніны. Асабліва высокі ўраджай гародніны ў гэтым годзе. З плошчы пасеву ў 9,5 гектара агуркоў калгас атрымаў ураджай па 330 цэнтнераў з гектара. Добра ўрадзілі таксама памідоры, караняплоды і іншыя культуры. Ад рэалізацыі гародніны калгас атрымаў ужо 250 тыс. рублёў чыстага даходу. Да канца года даходы будуць значна павялічаны.

У сувязі з гэтым значна павысілася грашовая ацэнка калгаснага працадня. На кожны працадзень калгаснік атрымаў толькі авансам па 3 рублі грашыма.

А. КАЗЕЙ.

ЛІШКІ ХЛЕБА ПРАДАЮЦЬ ДЗЯРЖАВЕ

АСІПОВІЧЫ. Калгасы раёна, выканаўшыя свае абавязацельствы перад дзяржавай і забяспечыўшыя сябе дастатковай колькасцю хлеба прыступілі да продажу лішкаў хлеба дзяржаве. Яны прадалі ўжо 250 тон.

На агульным сходзе члены сельскагаспадарчай арцелі «Усход» Свіслаўіцкага сельсовета аднагалосна пастанавілі прадаць дзяржаве 8 тон хлеба.

**

ОРША. Добры ўраджай жыта і яравой пшаніцы зняў у гэтым годзе калгас імені XVI партз'езда. Ячменю сабрана па 17 цэнтнераў з гектара.

Калгаснікі поўнасцю разлічыліся з дзяржавай і ўнеслі натураплату за работы МТС, засыпалі насенныя фонды, пакінулі сабе дастатковую колькасць хлеба для размеркавання па працаднях. Лішкі хлеба калгаснікі рашылі прадаць дзяржаве. Прадана ўжо 6 тон. (БЕЛТА).

**

ЖУРАВІЧЫ. Калгаснікі сельскагаспадарчай арцелі «Пахар» Хатаўнянскага сельсовета у чэсць вызвалення нашых родных братоў з Заходняй Беларусі і Заходняй Украіны прадалі дзяржаве 18 тон лішкаў таварнага хлеба.

— Мы жывем заможна, — заявіў удзельнік грамадзянскай вайны, брыгадзір Максім Камаеў, — і з радасцю прадаем дзяржаве лішкі хлеба.

Мы, калгаснікі сельгасарцелі «Пахар», у адказ на заклік Вячэслава Міхайлавіча Молатава будзем чэсна і самааддана працаваць на карысць нашай радзімы і на страх нашым ворагам.

Многія калгаснікі прадаюць дзяржаве лішкі свайго хлеба, атрыманага на працадні.

П. ПРАКОЦЕНАЎ.

Выканалі план ільнозагатовак

ГОМЕЛЬ. З велізарным уздымам і радасцю сустрэлі калгаснікі Гомельшчыны паведамленне главы совецкага ўрада В. М. Молатава аб тым, што гераічная Чырвоная Армія перайшла граніцу, каб узяць пад сваю абарону інтарэсы і маемасць нашых адзінакроўных братоў беларусаў і украінцаў.

У адказ на заклік т. Молатава самааддана працаваць на сваіх пастах, калгаснікі раёна дружна і арганізавана змагаюцца за заканчэнне сельскагаспадарчага года, разлічваюцца з дзяржавай па ўсіх відах паставак.

Так, напрыклад, калгас «Чырвоны працаўнік», Прудкоўскага сельсовета, паспяхова заканчвае сельскагаспадарчы год, канчае пярвічную апрацоўку ільну. Калгас выканаў дзяржаўны план ільнозагатовак на 120 проц.

Калгас «Чырвоны партызан», Дзятлавіцкага сельсовета, здаў дзяржаве 563 кілограмы высокаякаснага ільнова лакна—68 процантаў плана.

С. СІЛІЧ.

Беларускі вінаград

ХОЙНІКІ. Некалькі год падрад калгаснік-вопытнік сельскагаспадарчай арцелі імені Дзержынскага М. Ф. Багінскі паспяхова вырошчвае ў нашых беларускіх умовах паўднёвую цёплалюбівую культуру — вінаград.

Тав. Багінскі дабіўся значных поспехаў у вырошчванні вінаграда. Так у мінулым годзе з аднаго старога куста ён зняў ураджай — 85 кілограмаў. Маладыя кусты далі па 16—20 кілограмаў. Багаты ўраджай вінаграда зняў калгаснік-вопытнік і сёлета.

Нядаўна тав. Багінскі ездзіў на Усесаюзную сельскагаспадарчую выстаўку, дзе старанна вывучаў вопыт лепшых вінаградараў нашай краіны.

— На выстаўцы я бачыў, — расказвае ён, — казачнае багацце, якое стварала гераічным совецкім народам.

Незабыўнае ўражанне пакінулі павільёны брацкіх рэспублік Грузіі, Арменіі і мічурынскія сады. Я атрымаў на выстаўцы багаты вопыт вырошчвання цёплалюбівых культур ва ўмовах нашай рэспублікі, які пастараюся скарыстаць у сваёй рабоце.

Сёлета восенню ў калгасе імені Дзержынскага тав. Багінскі пасадзіць адзін гектар вінаграднікаў.

ПАДРЫХТОЎКА ДА ВЫБАРАЎ У МЯСЦОВЫЯ СОВЕТЫ ДЭПУТАТАЎ ПРАЦОЎНЫХ

Лепшы агітатар Мазырскай мэблевай фабрыкі «Профінтэрн» (Палеская вобласць) тав. Агееў С. В. (злева) разъясняе сям'і рабочага фабрыкі П. Ф. Трымайлава Палажэнне аб выбарах у абласныя, раённыя, гарадскія, сельскія і пасялковыя Советы дэпутатаў працоўных БССР.
Фота В. М. Хеніна (фотахроніка БЕЛТА).

АГІТАТАРЫ І ВЫБАРШЧЫКІ

Працуюць гэтыя людзі на самых рознастайных участках—у цэху, бухгалтэрыі, пажарна-вартавой ахове і т. д. Іх 46 чалавек. Партыйнае бюро завода імені Молатава вылучыла іх агітатарамі, даручыла пачотнейшую справу — несці ў масы жывое слова большэвіцкай агітацыі, расказваць аб велічных справах нашай вялікай цудоўнай радзімы.

Многія з агітатараў завода не спынялі свайй работы сярод насельніцтва з часу выбараў у Вярхоўны Совет СССР.

Ужо два годы працуе агітатарам на былым шостым выбарчым участку начальнік планавага аддзела завода тав. Карасік. Не адзін дзесятак заняткаў і гутарак па рознастайных тэмах правёў ён сярод сваіх слухачоў за гэты час. У яго гуртку 30 хатніх гаспадынь. На заняткі заўсёды збіраюцца ўсе.

100-працэнтнага наведвання гуртка тав. Карасік дабіўся жывымі і змястоўнымі гутаркамі, упорнай і сур'ёзнай падрыхтоўкай да іх. Прыступаючы да вывучэння Палажэння аб выбарах у мясцовыя Советы дэпутатаў працоўных, тав. Карасік правёў уступную гутарку «Выбары ў нас і за мяжой». З выключнай увагай слухалі хатнія гаспадыні свайго агітатара.

— Работа агітатара, — гаворыць тав. Карасік, — падобна на работу настаўніка. Не падрыхтуешся — цябе не будуць слухаць.

Тав. Карасік зараз вывучае ў сваім гуртку другі раздзел Палажэння аб выбарах у мясцовыя Советы дэпутатаў працоўных. Кожная хатняя гаспадыня добра ведае пройдзены матэрыял.

За апошні час тав. Карасік правёў двое заняткаў па вывучэнню гістарычных рашэнняў унечарговай Чацвертай Сесіі Вярхоўнага Совета СССР і аб германа-польскай вайне.

З найвялікшай увагай і адабрэннем слухалі хатнія гаспадыні агітатара, калі ён чытаў прамову па радыё главы совецкага ўрада і Наркома замежных спраў таварыша В. М. Молатава аб аказанні брацкай дапамогі народам Заходняй Беларусі і Заходняй Украіны.

— Яны—нашы родныя браты і сёстры, — гаварылі хатнія гаспадыні. — Няхай цяпер яны будуць такое-ж добрае жыццё як і наша.

**

У памяшканне партбюро завода зайшло некалькі жанчын.

— Нам неабходна бачыць тав. Дрэйзіну. — сказала адна з іх.

Сакратар партбюро паклікаў апошнюю.

— Добры дзень, таварыш агітатар! — гэласна сказалі жанчыны. — Вы нам прабачце, што мы, недачакаўшыся заняткаў, прышлі даведацца, што новага.

Агітатар Дрэйзіна ярка і змястоўна расказвае хатнім гаспадыням аб паспяховым прасоўванні нашых доблесных чырвоных часцей, якія нясуць заходнім беларусам і заходнім украінцам вызваленне і шчасце, аб геройстве і мужнасці нашых чырвоных байцоў, аб цёплых сустрэчах, якія наладжвае ім мясцовае насельніцтва, аб прычынах паражэння Польшчы і т. д.

Аб сваёй рабоце па вывучэнню выбарчага закона тав. Дрэйзіна расказвае:

— Гэты закон я вывучаю са сваімі хатнімі гаспадынямі, згодна прыкладнага плана, надрукаванага ў газетах. Кожны артыкул увязваю з вялікай Сталінскай Канстытуцыяй. Абавязваюся так падрыхтаваць сваіх слухачоў, каб прадстаячыя выбары прайшлі з яшчэ большым поспехам, чым выбары ў Вярхоўныя Советы СССР і БССР.

**

На заводзе абедзенны перапынак. Групамі збіраюцца рабочыя. У цэнтры кожнай групы агітатары з газетамі ў руках.

Агітатары перш за ўсё прачытваюць аператыўную зводку Генеральнага штаба РСЧА, расказваюць аб гераічных подзвігах нашых чырвоных воінаў, аб тым, з якім лікаваннем сустракаюць іх працоўныя Заходняй Беларусі і Заходняй Украіны.

Расказаўшы аб падзеях у Заходняй Беларусі і Заходняй Украіне, агітатары прыступаюць да раз'яснення Палажэння аб выбарах у мясцовыя Советы дэпутатаў працоўных. Рабочыя слухаюць іх з выключнай увагай.

Так працуюць агітатары завода імені Молатава.

А. САЛАЎЕЎ.

ПРАЦУЮЦЬ СІСТЭМАТЫЧНА

Падрыхтоўка да выбараў у мясцовыя Советы дэпутатаў працоўных на швейнай фабрыцы «Кастрычнік» вядзецца сістэматычна. У цэхах, зменах, брыгадах працуе 65 агітатараў, з іх 45 вылучаны на гэту пачотную справу яшчэ ў перыяд выбараў у Вярхоўныя Советы СССР і БССР. 25 чалавек вылучана зараз з актыва, у большасці гэта члены або кандыдаты партыі, камсамольцы, рабочыя стаханаўцы. Усе яны — перадавыя людзі вытворчасці, паказваюць большэвіцкія ўзоры работы. Для палітычнай і метадычнай падрыхтоўкі агітатараў праводзяцца семінары, на якіх арганізаван абмен вопытам. Акрамя таго, арганізаваны дзесяцідзённыя курсы без адрыву ад вытворчасці.

У гэтым месяцы праведзены два сходы выбаршчыкаў, з удзелам хатніх гаспадынь, дзе ставіліся пытанні аб падрыхтоўцы да выбараў у мясцовыя Советы дэпутатаў працоўных і аб рашэннях унечарговай Чацвертай Сесіі Вярхоўнага Совета СССР.

Для таго, каб зрабіць агітацыйную работу змястоўнай і цікавай, агітатары старанна рыхтуюцца да заняткаў, чытаюць палітычную і мастацкую літаратуру, складаюць канспекты і планы правядзення заняткаў. Так робіць, напрыклад, тав. Каган. Ён любоўна адносіцца да даручанай яму справы. Працуючы з выбаршчыкамі з часу выбараў у Вярхоўны Совет СССР, тав. Каган настойліва павышае свае палітычныя веды, чытае «Блакнот агітатара» і журналы.

Тав. Каган стараецца штодзённа давесці да рабочых свайго цэха важнейшыя падзеі з жыцця нашай краіны і за мяжой. На ўсе хвалюючыя слухачоў пытанні ён дае дакладныя адказы. Нядаўна быў такі выпадак. Калі агітатар расказваў пра падзеі на мангольска-манчжурскай граніцы, то ў яго запыталі пра дзяржаўны лад Мангольскай Народнай Рэспублікі. Назаўтра на гэту тэму былі праведзены спецыяльныя заняткі. За апошні час у цэху рабочыя і работніцы азнаёміліся з матэрыяламі ўнечарговай Чацвертай Сесіі Вярхоўнага Совета СССР і прамовай па радыё таварыша Молатава аб дапамозе братам-беларусам і братам-украінцам. Арганізавана вывучэнне Палажэння аб выбарах у мясцовыя Советы дэпутатаў працоўных.

Лепшымі агітатарамі на фабрыцы з'яўляюцца таксама тт. Самковіч, Метар, Венгерка і іншыя. Усё гэта людзі, якія нястомна авалодваюць майстэрствам агітацыі, нясуць слова большэвіцкай праўды ў масы.

На фабрыцы наглядаецца вялікі палітычны і вытворчы ўздым. 2-гі, 3-ці і 4-ты цэхі сістэматычна перавыконваюць вытворчыя планы. Асобныя рабочыя—стаханаўцы Карналеўская, Сяргеева і іншыя кожны дзень даюць па паўтары нормы.

Бюро партыйнай арганізацыі рашыла правесці вечар самадзейнасці, прысвечаны выбарам у мясцовыя Советы дэпутатаў працоўных, а таксама вечары пытанняў і адказаў.

Ал. АСТАПЕНКА.

УЗМАЦНІЦЬ ПАРТЫЙНАЕ КІРАЎНІЦТВА ПАДРЫХТОЎКАЙ ДА ВЫБАРАЎ У МЯСЦОВЫЯ СОВЕТЫ

З кожным днём усё шырэй і шырэй разгортваецца падрыхтоўка да выбараў у мясцовыя Советы дэпутатаў працоўных. Паглыбляецца агітацыйна-масавая работа сярод працоўнага насельніцтва. Агітатар стаў часцей прыходзіць у дамы, да хатніх гаспадынь для правядзення палітычных гутарак, вывучэння Палажэння аб выбарах. Брацкая дапамога, якую совецкі ўрад аказаў працоўным Заходняй Беларусі і Заходняй Украіны, натхніла, узварушыла самыя шырокія народныя масы краіны, прабудзіла велізарнейшую цікавасць да пытанняў міжнароднай і ўнутранай палітыкі.

У гэтых адносінах характэрны такі факт. На адным баку Новай вуліцы (Кагановіцкі раён гор. Мінска) ніхто не праводзіць палітычных гутарак сярод хатніх гаспадынь. І яны ідуць да агітатараў іншых вуліц, просяць іх расказаць аб важнейшых падзеях міжнароднага і ўнутранага жыцця.

За апошні час рад партыйных арганізацый Мінска па-баявому ўзяўся за кіраўніцтва і арганізацыю масавай палітычнай работы.

Партарганізацыяй Наркамфіна на выбарчым участку арганізавана 27 гурткоў, у якіх займаецца каля 200 выбаршчыкаў. Праведзены агульныя сходы хатніх гаспадынь, дзе абмяркоўваліся вынікі работ Сесій Вярхоўных Советаў СССР і БССР. 41 агітатар, які я вылучаны партарганізацыяй, правялі чатыры заняткі, дзе вывучалі Палажэнне аб выбарах, абмяркоўвалі рад пытанняў міжнароднага і ўнутранага становішча. Асабліва цікава і актыўна прайшлі заняткі 19-га верасня, калі вывучалася прамова па радыё главы совецкага ўрада таварыша Молатава. Слухачы задавалі многа пытанняў аб становішчы ў вызваленых Заходняй Беларусі і Заходняй Украіне. Працоўныя хочуць ведаць гісторыю гэтых раней прыгнечаных калоній польскага імперыялізма, эканамічнае і палітычнае становішча рабочых і сялян.

Вельмі добра зрабіла партарганізацыя Наркамфіна, што арганізавала прагляд выбаршчыкамі прамысловай выстаўкі, якая знаходзілася ў памяшканні Беларускага педагагічнага інстытута. На канкрэтных экспанатах выбаршчыкі маглі наглядна пераканацца, што наша рэспубліка стала развітай індустрыяльна-аграрнай соцыялістычнай краінай.

Агіткалектыў Наркамфіна працаздольны. Кіруе ім сакратар партарганізацыі тав. Кантаровіч. Праведзены ўжо два семінары для агітатараў.

Не дрэнна працуе партарганізацыя Наркамзема. Для таго, каб падрыхтаваць добрых, тэарэтычна і палітычна падкованых агітатараў, партарганізацыя правяла 10-дзённыя курсы. Зараз сярод выбаршчыкаў працуюць 37 агітатараў.

Нядаўна вылучана 10 агітатараў з ліку беспартыйнага актыва.

За апошні час значна ўзмацніла агітацыйна-масавую работу і партарганізацыя Наркамасветы. 12 агітатараў, сярод якіх 5 беспартыйных, правялі ўжо чатыры гутаркі з выбаршчыкамі. 13 верасня партарганізацыя сабрала ўсіх хатніх гаспадынь участка. Народны камісар асветы тав. Уралава зрабіла для іх даклад аб выніках работы ўнечарговай Чацвертай Сесіі Вярхоўнага Совета СССР.

Асабліва добра, з уздымам прайшлі гутаркі, прысвечаныя прамове таварыша Молатава. Сістэматычная сувязь агітатараў са сваімі слухачамі дае магчымасць партарганізацыі ведаць, чым жывуць выбаршчыкі, якія іх запросы і патрабаванні.

Ненармальным з'яўляецца тое, што на ўчастку арганізаваны тры гурткі хатніх гаспадынь па 20 чалавек у кожным. Такія вялікія гурткі затрудняюць работу агітатара, не даюць магчымасці знайсці сапраўдныя шляхі да сазнання кожнага слухача, без чаго немагчыма плённая і творчая работа агітатара. Гэтыя гурткі неабходна разбуйніць.

Не ўсе яшчэ партыйныя арганізацыі і іх кіраўнікі па-большэвіцку ўзяліся за кіраўніцтва падрыхтоўкай да выбараў.

Партарганізацыя Белмашстанкатрэста з'яўляецца галаўной на выбарчым участку. На гэтым-жа ўчастку працуюць партарганізацыі Мінбуда і Сантэхбуда. Гэтыя тры арганізацыі не здолелі забяспечыць правядзенне гутарак сярод хатніх гаспадынь участка для абмеркавання прамовы па радыё таварыша Молатава.

Яшчэ не ўсе хатнія гаспадыні гэтага ўчастка займаюцца ў гуртках. Для правядзення гутарак нехапае 6 агітатараў.

— Няма людзей у нас, — гаворыць сакратар партарганізацыі тав. Фрыдман.

І гэта ў тэй час, калі ў Белмашстанкатрэсце вырас вялікі беспартыйны актыў, выраслі людзі, якіх можна выкарыстаць для агітацыйнай работы.

Вельмі слаба займаецца падрыхтоўкай да выбараў партарганізацыя завода «Ударнік» (сакратар партарганізацыі тав. Гітлін). Да апошняга часу не былі вылучаны агітатары, кіраўнік агіткалектыва. У партарганізацыі Наркаммясцпрома ўжо змяніліся тры кіраўнікі агіткалектыва.

Партарганізацыя Мінаблспажыўсаюза нават не ведае, колькі агітатараў працуе на выбарчым участку, колькі арганізавана гурткоў.

У час выбараў у Вярхоўныя Советы СССР і БССР шматлікі калектыў настаўнікаў Мінска праводзіў вялікую агітацыйна-масавую работу сярод працоўнага насельніцтва. А цяпер на выбарчых участках рэдка знойдзеш педагога-агітатара. Партарганізацыі школ толькі нядаўна вылучылі 100 настаўнікаў для агітацыйна-масавай работы, аднак, да работы яны яшчэ не прыступілі.

Яшчэ слаба арганізавана ў нас дапамога агітатарам. На нарадзе сакратароў галоўных партарганізацый якая нядаўна адбылася ў Кагановіцкім райкоме партыі, многія сакратары выступалі з просьбай арганізаваць для агітатараў лекцыі на такія тэмы, як: цяперашняе міжнароднае становішча, палітычнае і эканамічнае становішча Заходняй Беларусі і Заходняй Украіны ў мінулым, і інш. Гэтыя лекцыі бясспрэчна, дапамаглі-б агітатарам, павысілі-б іх кругагляд, тэарэтычны і палітычны ўзровень.

Выбары ў мясцовыя Советы дэпутатаў працоўных — самая масавая з палітычных кампаній, якія мы праводзілі ў апошнія годы. Для кожнай партыйнай арганізацыі яна з'явіцца вялікай праверкай іх умення мабілізаваць самыя шырокія масы працоўных вакол важнейшых дзяржаўных і палітычных задач.

З. МЯЦЕЛІЦА.

ДУМКІ І ПАЧУЦЦІ

Мы хутка будзем праводзіць выбары ў мясцовыя Советы дэпутатаў працоўных. Мы пашлем у кіруючыя совецкія органы лепшых людзей, да канца адданых радзіме, каб яны і надалей змагаліся за росквіт і багацце нашага жыцця, за далейшае таржаство мудрай ленінска-сталінскай нацыянальнай палітыкі. Мы самі выбіраем свае органы ўлады. У нашых сэрцах — радасць і шчасце, бо ў нас вольнае і светлае сталінскае жыццё.

Нельга ў сувязі з гэтым не сказаць аб нашых братах-беларусах, якія яшчэ некалькі дзён назад стагналі пад брудным ботам польскага імперыялізма. Мне прыпамінаецца выступленне народнага паэта БССР ордэнаносца Якуба Коласа ў мінскім драматычным тэатры чатыры годы назад па прыездзе з Парыжа. Са слоў нашага таленавітага майстра чулася горыч і крыўда за лёс працоўных Заходняй Беларусі за лёс родных людзей па крыві, сумныя твары якіх ён наглядаў праз вузкае акно вагона. Хацелася рвануцца і моцна крыкнуць, і хоць гэтым праз заслону пагранічных слупоў і кардонаў уцешыць сваіх братоў-беларусоў, усяліць у іх веру, што ўжо хутка прыдзе дзень вызвалення.

Вялікія дні перажываем мы цяпер. І самае галоўнае заключаецца ў тым, што гэтыя дні напоўнены мацнейшымі пачуццямі бязмежнай радасці, пачуццямі яшчэ больш страснай любві да сваёй совецкай радзімы. На нашых вачах адбываюцца падзеі, якія з цягам часу ўпрыгожаць гісторыю новымі, цудоўнымі старонкамі. Вялікае шчасце быць сведкамі такіх падзей. Хочацца яшчэ больш і лепш працаваць.

Мая скромная праца настаўніка патрабуе ад мяне яшчэ больш глыбокай і ўдумлівай работы па выхаванню і абучэнню нашых дзяцей. Дзеці, якіх мы абучаем, будуць, як сапраўдныя чырвоныя багатыры, змагацца за шчасце і вызваленне чалавецтва бо мы іх выхоўваем у духу комунізма, выхоўваем на баявых традыцыях партыі Леніна—Сталіна.

А. М. БЫЛІНСКАЯ,
заслужаная настаўніца школы.

Заходняя Беларусь. **На здымках:** насельніцтва мястэчка Крэва радасна сустракае байцоў Чырвонай Арміі (злева). У цэнтры: «Дваццаць год не бачыліся». «Праклятыя паны разлучылі нас». «Цяпер нас не разлучаць». Сустрэча брата з сястрой у Вільна. Селянін Г. Арук (Радашковіцкая воласць) выкапвае апошні пагранічны слуп (справа).
Фота Б. Равіча і Я. Салавейчыка.

ВАЕННЫЯ ДЗЕЯННІ НА ПОЛЬСКІМ ФРОНЦЕ

ГЕРМАНСКАЕ КАМАНДАВАННЕ АБ ВЫНІКАХ ВАЙНЫ Ў ПОЛЬШЧЫ

БЕРЛІН, 24 верасня. (ТАСС). Вярхоўнае камандаванне германскай арміі выдала камюніке, якое падводзіць вынікі германскім ваенным дзеянням у Польшчы. У камюніке гаворыцца:

«Польская кампанія закончана. У радзе баёў польская армія, якая налічвала мільён салдат, была разбіта, узята ў палон або знішчана. Найбольш буйныя і рашаючыя баі адбываліся ля згібу ракі Віслы. Ні адна дывізія польскай дзеючай арміі, ні адна рэзервная дывізія або асобная брыгада не змагла ўнікнуць свайго лёсу. Толькі асобныя часці некаторых злучэнняў змаглі ўцячы ў балота Усходняй Польшчы і выратавацца такім чынам ад неадкладнага знішчэння. Невялікае супраціўленне аказваецца яшчэ ў Варшаве, Модліне і на поўвостраве Хэль. Аднак і гэтыя польскія часці не маюць надзеі на поспех. Супраціўленне гэтых часцей аказалася магчымым выключна таму, што мы шкадуем нашы войскі і польскае грамадзянскае насельніцтва».

«Камандаванне польскай арміі,—гаворыцца далей у камюніке,—зыходзіла з ідэі, што Германія вымушана будзе трымаць значныя ваенныя сілы на захадзе і што таму лёгка ўдасца правесці наступленне на Германію з яе ўсходніх граніц. Асноўная ідэя палякаў заключалася ў неадкладным захваце Данцыга і наступленні з трох бакоў на Усходнюю Прусію. Каб дабіцца гэтай мэты, польскія сілы былі згрупаваны наступным чынам: адна польская армія была размешчана на поўнач ад Варшавы з тым, каб аказаць супраціўленне магчымаму прасоўванню германскіх войск на Варшаву з Усходняй Прусіі. Значная колькасць войск павінна была пагражаць Усходняй Прусіі з захада. Моцная армія на левым крыле павінна была падтрымаць польскую армію з фланга. Задачай арміі, размешчанай у Польскім Карыдоры, было заняцце Данцыга і па магчымасці таксама наступленне на Усходнюю Прусію з гэтага боку. Для падтрымання гэтай аперацыі найбольш моцная польская армія была размешчана ў раёне Пазнані. Яна павінна была атакаваць германскую армію з фланга ў выпадку наступлення апошняй на Польскі Карыдор. Яна змагла-б таксама прысці на дапамогу арміі, якая павінна была аперыраваць на поўдні. Такім чынам сваім існаваннем яна пагражала-б усім наступацельным германскім аперацыям у Сілезіі і Памераніі.

Па думцы польскага генеральнага штаба, паўднёвая армія, якая размешчана ў раёне паміж Кракавам і Львовам, была дастаткова моцнай, каб абараніць гэты індустрыяльны раён ад магчымых сурпрызаў. Паўднёвая армія магла, акрамя таго, аказаць дапамогу іншым польскім арміям.

Стратэгічная мэта Германіі заключалася ў тым, каб атакаваць буйную польскую армію, сканцэнтраваную ля згібу ракі Віслы, і знішчыць гэтую армію».

Галоўнакамандуючы германскай арміяй генерал Браўхіч і начальнік галоўнага штаба генерал Гальдэр,—прадаўжае камюніке,—для дасягнення гэтай мэты сфарміравалі дзве армейскія групы: паўднёвую армейскую групу «А» і паўднёвую армейскую групу «Б», якая складаецца з трох армій. Паўночная армейская група ўключала дзве арміі.

Задачай паўднёвай армейскай групы,—указваецца ў камюніке,—з'яўлялася наступленне ў паўночна-ўсходнім напрамку да ракі Віслы. Гэтую армейскую групу з правага фланга падтрымлівала армія, якая дзейнічала ў Сілезіі. Гэта армія павінна была рухацца на ўсход. Перад ёю была пастаўлена задача ўцягнуць польскія сілы ў барацьбу з тым, каб іх акружыць з поўдня і поўначы пры дапамозе часцей, якія наступалі з Славакіі, і па магчымасці перагарадзіць ім адступленне на ўсходнім напрамку.

Для забеспячэння левага фланга адной з армій, уваходзячых у паўднёвую армейскую групу «Б», другая армія гэтай-жа групы павінна была ад Брэслаўля рушыцца на Варшаву, каб затрымаць прасоўванне польскіх флангаў, якое чакалася з боку Пазнані.

Паўночная армейская група павінна была з дапамогаю адной з двух уваходзячых у гэту групу армій падтрымліваць сувязь з армейскай групай Усходняй Прусіі і сумесна фарсіраваць Віслу паміж Бромбергам і Граудэнцам з тым, каб ва ўсходнім напрамку злучыцца з паўднёвай армейскай групай. Другая армія з паўночнай групы павінна была выйсці з Усходняй Прусіі і сустрэцца па той бок Нарэва па ўсход ад Віслы з арміяй паўднёвай групы «Б» з тым, каб перагарадзіць з усхода дарогу да Варшавы. Наступныя аперацыі ставілі мэтаю захват у палон польскіх ваенных сіл, якія маглі-б паспрабаваць пры адступленні фарсіраваць Віслу, шляхам акружэння іх за рэкамі Сан і Буг.

Усе гэтыя аперацыі былі намечаны германскім камандаваннем і бліскуча ажыццёўлены войскамі.

Першая задача заманіць і знішчыць магчыма больш буйныя сілы праціўніка надзвычай добра ўдалася ў баі на захад ад Віслы. У наступных баях нам удалося на працягу 8 дзён рашыць лёс польскай арміі і разам з тым усёй кампаніі.

Праз некалькі дзён польскія арміі, адступаўшыя ад трэцяй арміі, былі акружаны каля Радома. Затым паследвала паражэнне польскай арміі ў Польскім Карыдоры. Другая армія з паўднёвай армейскай групы «Б» перашкодзіла затым ля Варшавы адступіць на Віслу польскім арміям з Пазнані і Польскага Карыдора. Трэцяя і другая арміі паслядоўнымі атакамі ўсё больш і больш акружалі дывізіі праціўніка, у той час, як разрозненыя часці польскай арміі прабавалі атакаваць акружаўшыя іх германскія войскі.

Рэзультатам гэтых баёў быў амаль поўны разгром польскіх армій, якія знаходзіліся на захад ад Віслы.

Колькасць палонных у выніку трох капітуляцый дасягнула больш 300 тыс., агульны-ж лік палонных у даны момант дасягае звыш 450 тыс. Лік гармат, захвачаных нашымі войскамі, дасягнуў ужо 200. Пакуль яшчэ немагчыма падлічыць усю ўзятую ваенную маёмасць».

У камюніке далей гаворыцца, што камандаванне германскай арміі сфарміравала дзве паветраных эскадры, якія пачалі супроць Польшчы паветраную вайну і знішчылі прыблізна 800 польскіх самалётаў.

Германскі флот у самым пачатку вайны блакіраваў данцыгскую бухту і перарэзаў усе марскія камунікацыі Польшчы. Усе польскія ваенныя караблі ў Балтыйскім моры, за выключэннем адной падводнай лодкі, былі знішчаны або ўкрыліся ў партах нейтральных краін.

Далей германскае вярхоўнае камандаванне ў сваім камюніке піша: «Польскія салдаты ва многіх выпадках сражаліся храбра. Яны былі разбіты з-за бездапаможнасці іх кіраўнікоў і дрэннай арганізацыі польскай арміі».

ЗАЛВА РЫДЗ-СМІГЛЫ

БЕРЛІН, 24 верасня. (ТАСС). Як паведамляюць газеты, Рыдз-Сміглы ў гутарцы з адным прадстаўніком румынскага духавенства заявіў, што на другі дзень германа-польскай вайны ён ужо бачыў, што вайна для Польшчы праіграна. Усе сувязі, сказаў ён, былі перарваны, кожная армейская група змагалася самастойна. На другі дзень Рыдз-Смігл рашыў заключыць з Германіяй мір. Аднак, калі ён паведаміў аб гэтым Англію, то яму адказалі, каб ён гэтага ні ў якім выпадку не рабіў. Адначасова яму было заяўлена, што Англія акажа Польшчы падтрыманне на зямлі, у паветры і на моры. Польскі ўрад, заявіў Рыдз-Смігл, меў таксама весткі ад англійскіх улад аб тым, што англічане ўжо ваююць на Вестэрпланте.

АГЕНЦТВА ГАВАС АБ БАЯХ У РАЁНЕ ВАРШАВЫ

ПАРЫЖ, 25 верасня. (ТАСС). Агенцтва Гавас перадае па радыё, што ўчора германская цяжкая артылерыя правяла абстрэл цэнтра Варшавы. З сектара Варшавы германскія войскі атакавалі правы бераг Віслы. У раёне Мадліна не змяняюцца.

ПОЛЬСКАЯ ПАДВОДНАЯ ЛОДКА У ШВЕЦЫІ

СТАКГОЛЬМ, 25 верасня. (ТАСС). Як паведамляе шведскае тэлеграфнае агенцтва, польская падводная лодка «Збік» увайшла ў шведскія воды. Як і з іншымі лодкамі, якія ўвайшлі ў шведскія воды, яна будзе затрымана, а экіпаж яе інтэрнаваны.

БЕГСТВА ПАМЕШЧЫКАЎ З ПОЛЬШЧЫ

НЬЮ-ЁРК, 24 верасня. (ТАСС). Як паведамляе бухарэсцкі карэспандэнт агенцтва Асошыэйтэд Прэс, «многія багатыя польскія памешчыкі бягуць ад Чырвонай Арміі, як ад смерці». Некаторыя памешчыкі, якія ўцяклі ў Румынію, змясцілі свае капіталы ў банкі нейтральных краін. Другія ўцяклі, не паспеўшы захапіць свае багацці. Князь Антоні Любамірскі ўцёк на коні са свайго маёнтка, які быў заняты падышоўшымі часцямі Чырвонай Арміі.

ПЕРАХОД ПОЛЬСКІХ САЛДАТ У ВЕНГРЫЮ

ЛОНДАН, 24 верасня. (ТАСС). Агенцтва Рэйтэр перадае па радыё з Бухарэста, што ў Венгрыю перайшло звыш 100 тысяч польскіх бежанцаў, галоўным чынам салдат.

ЧАСТКОВАЯ ДЭМАБІЛІЗАЦЫЯ РЭЗЕРВІСТАЎ У ЛІТВЕ

КАЎНАС, 25 верасня. (ТАСС). Літоўскае тэлеграфнае агенцтва перадае наступнае паведамленне: «Ваеннае камандаванне Літвы, лічачы, што становішча ва Ўсходняй Еўропе праяснілася і не прадстаўляе непасрэднай пагрозы для Літвы, выдала сёння загад аб частковай дэмабілізацыі часцей, якія знаходзяцца ўнутры краіны, для таго, каб даць магчымасць прызваным вярнуцца да звычайных работ. Адна дзесятая частка рэзервістаў атрымлівае водпуск на 5 дзён для ўдзелу ва ўборцы ўраджаю».

Прамова Далад'е

ПАРЫЖ, 22 верасня. (ТАСС). Учора французскі прэм'ер-міністр Далад'е выступіў з прамовай, якая перадавалася ўсімі радыёвяшчальнымі станцыямі Францыі. Далад'е заявіў:

«Мы ўжо дваццаць дзён вядзем вайну. Некалькі дзён таму назад я наведаў наш фронт. Я праехаў па пазіцыях, заваяваных нашай арміяй на германскай тэрыторыі на некалькі кілометраў углыб. Я магу аддаць сабе адчот у дастоінствах нашага камандавання, якое сумела пазбегнуць непатрэбных наступленняў. Я быў сведкай спакойнай мужнасці ўсіх нашых салдат, і я ганаруся імі».

Далад'е адзначыў, што намаганні захаваць мір, якія прадпрымаліся Англіяй, ЗША, італьянскім урадам, пацярпелі няўдачу і што вайна Францыі «навязана Германіяй».

Спыніўшыся на заявах Гітлера аб тым, што Германія не мае прэтэнзій да Францыі і паважае яе граніцы, Далад'е заявіў, што абяцанням Гітлера Францыя не верыць, і саслаўся пры гэтым на падзеі, меўшыя месца ў Аўстрыі, Чэха-Славакіі, на нарадзе ў Мюнхене, а таксама на некаторыя выказванні па адрасу Францыі ў кнізе Гітлера «Мая барацьба».

Германская прапаганда, заявіў Далад'е, зараз мае толькі дзве мэты: аддзяліць Францыю ад Англіі і раздзяліць французаў унутры краіны. «Варожыя радыёстанцыі гавораць, што гэта вайна з'яўляецца вайной Англіі. Але французы адказваюць: не — гэта вайна Гітлера. Як можна ашукаць французаў, бачыўшых на працягу некалькіх месяцаў небяспеку, растучую на іх граніцах, як можна прымусіць іх паверыць, што яны ваююць за Англію? Французы на ўласным вопыце адчулі каштоўнасць брытанскай дружбы».

«Любоў да Францыі, — заявіў Далад'е, — уноў творыць цуды, якія яна тварыла кожны раз, калі мы былі ў небяспецы, парадзіўшай нацыянальнае еднанне, яшчэ больш моцнае, яшчэ больш брацкае. Мы ваюем таму, што мы не хочам, каб Францыя была занявалена. Мы ваюем за наша благапалучча. Мы прымем усе меры ўнутранага парадку для ўмацавання дысцыпліны і не дазволім, каб адны ўзбагачаліся ў той час, як другія праліваюць сваю кроў.

Мы поўны спакою і рашымасці. Мы не баімся, накшталт нашых ворагаў, працяглай вайны. Мы думаем толькі аб поўнай перамозе і лічым гэту перамогу немінучай».

ПРАМОВА МУСАЛІНІ

РЫМ, 24 верасня. (ТАСС). Агенцтва Стэфані перадае па радыё кароткі змест прамовы Мусаліні, сказанай ім учора раніцою.

Мусаліні заявіў: «Мы сабраліся тут у той бурны момант, калі вырашаецца пытанне не толькі аб карце Еўропы, але, быць можа, аб цэлых кантынентах. Натуральна, што гэтыя грандыёзныя падзеі і іх водгукі ў Італіі выклікалі хваляванне таксама і сярод нас».

— Наша палітыка, — заявіў Мусаліні, — была ізложана ў дэкларацыі ад 1 верасня, і ў нас няма падстаў яе змяняць. Гэта палітыка адпавядае нашым нацыянальным інтарэсам, нашым пагадненням і палітычным пактам і жаданню ўсіх народаў, уключаючы і германскі. Гэта палітыка заключаецца ў тым, каб лакалізаваць, па меры магчымасці, канфлікт.

Між іншым, Польшча фактычна не была ў стане вайны. Узброеныя масы яшчэ не прыходзілі ў сутычку. Можна ўнікнуць сутычкі, калі ўсвоіць, што спроба захаваць або—што яшчэ горш—аднавіць тое становішча, якое было асуджана гісторыяй і натуральным дынамізмам народаў, была-б пустой ілюзіяй.

У абстаноўцы, падобнай сёнешняй, поўнай мноства няяснасцей, сярод сапраўдных мас італьянскага народа стыхійна пашырыўся лозунг: быць гатовым у ваенных адносінах, каб падтрымліваць усякія спробы ўстанавіць мір і працаваць, захоўваючы пільнасць і спакой».

ПАТРЫЯТЫЧНЫ ЎЗДЫМ ПРЫЗЫЎНІКАЎ

Прызыў у рады доблеснай Чырвонай Арміі і Ваенна-Марскога Флота ў БССР праходзіць з вялікім энтузіязмам. Пераможны марш Чырвонай Арміі, вызваліўшай ад панскага іга працоўных Заходняй Беларусі, выклікаў патрыятычны ўздым сярод будучых чырвоных воінаў.

У Гомелі за дні прызыва не было ні аднаго выпадку няяўкі або спазнення. Сярод прызыўнікаў — ні аднаго непісьменнага або малапісьменнага. Пераважная большасць будучых байцоў Чырвонай Арміі мае асвету не менш, як за 7 класаў, 20 проц. маюць поўную сярэднюю асвету.

Задоўга да прызыва маладыя патрыёты вучыліся ў аэраклубах, школах снайпераў, на курсах шафёраў і матацыклістаў, планерыстаў, кулямётчыкаў, гранатамётчыкаў. У рэзультаце 40 проц. прызыўнікаў авалодалі ваеннымі спецыяльнасцямі.

Вельмі часта прызыўнікі прыходзяць на пункты з бацькамі, роднымі, знаёмымі. Ад многіх бацькоў у прызыўныя камісіі Гомеля паступаюць пісьмы з просьбай хутчэй адправіць іх сыноў служыць у часці Чырвонай Арміі.

У прызыўную камісію Добрушскага раёна ўвайшоў рабочы папяровай фабрыкі «Герой працы» тав. Міхалькоў. Ён добра складзен, карэнасты, стаханавец, мае чатыры абаронных значкі, комсамолец. У яго асвета за 6 класаў.

Урачы пачалі агляд: ахват грудной клеткі—92 см., зрок выдатны. Урач заяўляе: — добры хлопец, годзен ва ўсе роды войск.

Старшыня камісіі аб'яўляе, што прызыўнік залічан у войскі НКВД.

— Ажыццявілася, нарэшце, мая мара,—заявіў тав. Міхалькоў.— Апраўдаю, абавязкова апраўдаю давер'е партыі і ўрада.

Чотка і арганізавана працуе прызыўны пункт у Лёзна, Віцебскай вобласці. Яўка стопрацантная.

Да стала прызыўной камісіі падышлі тры браты Князевы—Якаў, Іван і Сяргей, усе яны комсамольцы, стаханаўцы, маюць па 4 абаронных значкі. Якаў і Іван—калгаснікі сельскагаспадарчай арцелі «Новая праца». Яны просяць залічыць іх у войскі НКВД. Прызыўная камісія просьбу задаволіла.

Трое прыяцеляў-комсамольцаў, рабочых фабрыкі імені Карла Маркса Ермалаеў, Сокалаў і Міхайлоўскі падалі на імя прызыўной камісіі заяву аб залічэнні іх у Ваенна-Марскі Флот. Іх просьбу прызыўная камісія таксама задаволіла.

НАД ЧЫМ ПРАЦУЕ АКАДЭМІЯ НАВУК БССР

Вялікая Кастрычніцкая соцыялістычная рэвалюцыя, бальшэвіцкая партыя і яе мудрая ленінска-сталінская нацыянальная палітыка паднялі беларускі народ з глыбінь адвечнай цемры, бескультур'я, незнацтва.

У дарэвалюцыйнай Беларусі не было ні адной навукова-даследчай установы. У цяперашні час іх больш 40. Створана Акадэмія навук БССР, якая з'яўляецца цэнтрам навукова-даследчай работы ў рэспубліцы. Яна еднае 7 навуковых інстытутаў, якія разгарнулі навукова-даследчую дзейнасць у розных галінах народнай гаспадаркі, культуры і мастацтва.

Эканамічная група Акадэміі распрацоўвае пытанні павышэння прадукцыйнасці працы на торфараспрацоўках. Здана ў друк на картаграфічную фабрыку капітальная праца — Атлас Беларускай ССР. Здана ў друк кніга аб росце матэрыяльнага і культурнага ўзроўню працоўных Савецкай Беларусі.

Інстытут гісторыі заканчвае 14 частку падручніка «Гісторыя Беларусі» для вышэйшых навучальных устаноў, ідзе распрацоўка матэрыялаў па гісторыі рабочага руху ў Беларусі, а таксама на тэмы з мінулага беларускага народа: аб Полацкім веча, аб Беларусі ў часе вайны 1812 г. і інш.

Секцыя этнаграфіі і фальклора выдала ўжо рад фальклорных зборнікаў, у якіх адлюстравана наша сонечная сучаснасць у песнях, прыказках, казках («Ленін і Сталін у народнай творчасці», «Чырвоная Армія і абарона радзімы», «Дарэвалюцыйная Савецкая Беларусь у народнай паэзіі» і інш.). Падрыхтаван да друку альбом «Беларускае народнае мастацтва», манаграфія аб беларускім нацыянальным адзенні.

Інстытут літаратуры і мовы закончыў складанне падручніка па беларускай літаратуры для сярэдняй школы і прыступае да напісання Акадэмічнага курса гісторыі літаратуры. Інстытут падрыхтаваў двухтомны руска-беларускі слоўнік і цяпер працуе над складаннем беларуска-рускага слоўніка. Здан у друк падручнік па сінтаксу беларускай мовы для вышэйшых навучальных устаноў і заканчваецца падручнік па фанетыцы, лексіцы і марфалогіі беларускай мовы. Друкуецца яўрэйска-рускі слоўнік, падрыхтован зборнік яўрэйскіх народных песень з мелодыямі.

Інстытуты аддзялення прыродазнаўчых навук распрацоўваюць і вывучаюць асноўныя прыёмы передавой стаханаўскай агратэхнікі соцыялістычнага земляробства, працуюць над праблемамі далейшага павышэння прадуктыўнасці жывёлагадоўлі і т. д.

Праводзіцца рад цікавых даследчых работ па скарыстанню лесахімічных прадуктаў у прамысловасці БССР, па газафікацыі на базе торфу і інш.

СТАХАНАЎСКІЯ ШКОЛЫ НА ШКЛОЗАВОДЗЕ ІМЕНІ СТАЛІНА

У шліфавальным цэху шклозавода імені Сталіна (Гомель) арганізаваны першыя тры стаханаўскія школы па перадачы перадавога стаханаўскага вопыту работы. Займаюцца 14 рабочых, якія не выконваюць сваіх норм. Кіруюць школамі лепшы стаханавец цэха тав. Быкаў і стаханаўцы—вылучэнцы ў зменныя памочнікі начальніка цэха тт. Блох і Гапаеў.

Заняткі адбываюцца ў цэху каля рабочага месца. Рабочыя на практыцы абучаюцца стаханаўскім метадам. Ужо ёсць першыя рэзультаты. Так, напрыклад, паліроўшчыца шкла тав. Бедрыцкая раней выконвала норму ўсяго на 58,3 проц., а ў гэтым месяцы, абучаючыся ў стаханаўскай школе, пачала выконваць норму на 111 проц. Значна ўзняў сваю кваліфікацыю і рабочы Лебедзеў.

Просьба калектыва Яўрэйскага дзяржаўнага тэатра

Калектыў Яўрэйскага дзяржаўнага тэатра БССР звярнуўся з пісьмом на імя сакратара ЦК КП(б)Б члена Ваеннага совета Беларускага фронта тав. Панамарэнка, у якім просіць накіраваць тэатр для абслугоўвання працоўных Заходняй Беларусі.

У пісьме гаворыцца: «Заклік главы ўрада таварыша Молатава да совецкага народа выклікаў вялікі энтузіязм у калектыве Яўрэйскага дзяржаўнага тэатра БССР. Мы ўлічваем вялікую палітычную важнасць мастацкага абслугоўвання часцей фронта і просім даць магчымасць прадэманстрыраваць перад байцамі, палітработнікамі і працоўнымі Заходняй Беларусі поспехі культуры і мастацтва народаў Совецкай Беларусі».

Кіноздымкі ў Заходняй Беларусі

24 верасня ў Мінск вярнулася брыгада кіноаператараў Саюзкінохронікі. У гутарцы з карэспандэнтам БЕЛТА кіраўнік брыгады — кіноаператар тав. Вайнеровіч расказаў наступнае:

— Мы знялі на кіноплёнку моманты ўступлення часцей доблеснай Чырвонай Арміі ў Заходнюю Беларусь. Глядач убачыць на экране хвалюючыя і радасныя сцэны сустрэчы чырвонаармейцаў жыхарамі гарадоў, мястэчак і вёсак, са слязьмі радасці на вачах дзякаваўшых правадыра народаў таварыша Сталіна за сваё вызваленне. У мястэчку Дзятлава мы заснялі першыя моманты работы толькі што створанага часовага ўпраўлення — прыём першых наведвальнікаў і інш., а таксама работу гвардыі па ахове грамадскага парадку. Брыгада зноў выязджае ў Заходнюю Беларусь для далейшых здымак.

В. а. адказнага рэдактара
Т. С. ГАРБУНОЎ

Уп. Галоўлітбела № Г—1472. Мінск, друкарня «Звязды», Савецкая, 49. Б. Р. Ш.